

Suomalaiset tytäryhtiöt Virossa

Kyselytutkimus monikansallisten
yritysten investointimotiiveista

Tamás Lahdelma

Tutkimuskatsauksia
2019:1

Helsinki

Tiedustelut

Tamás Lahdelma, p. 09 310 36397
tamas.lahdelma@hel.fi

Julkaisija

Helsingin kaupunki, kaupunginkanslia,
kaupunkitutkimus ja -tilastot

Osoite

PL 550, 00099 Helsingin kaupunki
(Siltasaarenkatu 18–20 A)

Puhelin

09 310 36377

Internet

www.hel.fi/kaupunkitieto

Tilaukset, jakelu

p. 09 310 36293
kaupunkitieto.tilaukset@hel.fi

Helsingin kaupunki, kaupunginkanslia,
kaupunkitutkimus ja -tilastot

Suomalaiset tytär-yhtiöt Virossa

Kyselytutkimus monikansallisten
yritysten investointimotiiveista

Tamás Lahdelma

Tutkimuskatsauksia
2019:1

Helsinki

Tutkimus on osa Euroopan laajuista ROBUST-tutkimushanketta, jonka tavoitteena on tutkia ja kehittää erilaisten alueiden välisiä vuorovaikutuksen muotoja ja hallintomalleja. Projekti on saanut rahoituksen Euroopan Unionin ”Horisontti 2020” -tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelmasta (RUR-01-2016) sopimusnumerolla 727988.

Käännökset

John Burstein

Kuviot

Lotta Haglund

Kuvat

Mila Sell

Helsinki Marketing/Omar ElMrabt

Taitto

Sirkka Koski

Verkossa

ISSN 2489-4133

ISBN 978-952-331-607-2

Sisältö

Esipuhe.....	5
Förord	6
Preface	7
Johdanto	8
Teoreettinen viitekehys	10
Tutkimusaineisto.....	13
Tulokset.....	16
Johtopäätökset	26
Slutsatser.....	29
Conclusions.....	31
Lähteet	34
Liitteet	36

Esipuhe

Helsinki ja Tallinna muodostavat Suomenlahden molemmille puolille ulottuvan kasvavan kaupunkiseudun, jonka yhteenlaskettu asukasmäärä ylittää noin kahteen miljoonaan. Toukokuussa 2018 Helsingin ja Tallinnan pormestarit solmivat yhteistyösopimuksen, jonka tavoitteena on edistää kaksoiskaupunkikehitystä kaupunkien välillä. Sopimuksen erityisinä painopisteinä on edistää ihmisten ja tavaroiden liikkumista sekä liikkuvalla työvoimalla ja turisteille suunnattujen palvelujen kehittämistä, parantaa Itämeren tilaa sekä vahvistaa alueen kilpailukykyä ja kaksoiskaupunkibrändiä. Yritysyhteistyön tiivistyminen kaupunkien välillä on yksi kaksoiskaupunkikehityksen keskeisistä ulottuvuuksista.

Tässä tutkimuskatsauksessa tarkastellaan suomalaisten yritysten investointeja Tallinnan seudulle. Tutkimus tuo uutta tietoa Viroon suuntautuvien investointipäätösten taustalla vaikuttavista motiiveista yrityksille suunnatun kyselyn kautta. Samalla tutkimus kuvaa tarkemmin suomalaisomisteisten tytäryhtiöiden liiketoiminnan laajuutta Tallinnan seudulla sekä toiminnan kohdentumista eri toimialoille. Tulokset osoittavat, että maantieteellinen läheisyys sekä koulutetun työvoiman hinta ja saatavuus ovat tärkeimpiä motiiveja suomalaisyritysten investoinneille Viroon. Lisäksi vastauksissa korostuu uusien markkinoiden saavuttamisen ja nykyisten markkinoiden säilyttämisen tavoitteita. Tärkeimmät suomalaisten tytäryhtiöiden toimialat Virossa ovat teollisuus, kaupan ala sekä liike-elämän palvelut.

Tutkimus on laadittu osana EU:n Horizon 2020 -ohjelman rahoittamaa alueiden välisen vuorovaikutuksen muotoja ja hallintomalleja tutkivaa ja kehittävää ROBUST-hanketta. Lämpimät kiitokset rahoittajalle sekä tutkimukseen osallistuneille suomalaisyrityksille arvokkaista vastauksista!

Helsingissä toukokuussa 2019

Katja Vilkama
tutkimuspäällikkö

Förord

Med en sammanräknad folkmängd på uppemot cirka två miljoner personer bildar Helsingfors och Tallinn en växande stadsregion på bägge sidor om Finska viken. I maj 2018 ingick Helsingfors och Tallinns borgmästare ett samarbetsavtal som syftar till ett främja tvillingstadsutvecklingen städerna emellan. Avtalet har som särskild tyngdpunkt att främja människors och varors rörlighet samt utvecklingen av service för rörlig arbetskraft och turister, att förbättra Östersjöns tillstånd samt att stärka områdets konkurrenskraft och varumärket för tvillingstaden. Intensifierat företagssamarbete mellan städerna är en av tvillingstadsutvecklingens centrala dimensioner.

I denna forskningsöversikt granskar vi finländska företags investeringar i Tallinnregionen. Undersökningen, som har genomförts med utnyttjande av en enkät riktad till företag, bidrar med ny kunskap om bakgrundsmotiven för beslut om att investera i Estland. Samtidigt beskriver undersökningen med större noggrannhet omfattningen av de finländskägda dotterbolagens affärsverksamhet i Tallinnregionen och verksamhetens fördelning på olika branscher. Resultaten visar att den geografiska närheten samt den utbildade arbetskraftens pris och tillgänglighet är de viktigaste motiven för finländska företags investeringar i Estland. I svaren betonas dessutom mål som har ett samband med marknadstillträde och bevarande av den existerande marknadspositionen. De finländska dotterbolagens viktigaste branscher i Estland är industri, handel och näringslivstjänster.

Undersökningen har utarbetats inom ramen för det europeiska ROBUST-projektet för utforskning och utveckling av former och förvaltningsmodeller för växelverkan mellan regioner. Projektet finansieras av EU:s program Horizon 2020. Ett varmt tack till alla finansierare och till de finländska företag som deltog i undersökningen för deras värdefulla svar!

I Helsingfors i maj

Katja Vilkama
forskningschef

Preface

With a combined population of about two million people, Helsinki and Tallinn constitute a growing urban region that straddles the Gulf of Finland. In May 2018, the mayors of Helsinki and Tallinn concluded a cooperation agreement, the goal of which is to promote the realisation of the twin-city concept between the cities. The agreement puts special emphasis on the promotion of the movement of people and goods and the development of services for mobile labour and tourists, on the improvement of the state of the Baltic Sea and on the strengthening of the region's competitiveness and the twin-city brand. One of the key dimensions of the twin-city development is to consolidate interurban co-operation between companies.

The research report at hand analyses investments by Finnish companies in the Tallinn region. Based on a company survey, the report brings new knowledge about the motives that provide the backdrop to decisions to invest in Estonia. At the same time, the report describes more thoroughly the extent of Finnish-owned subsidiaries' business operations in the Tallinn region and how the operations are distributed between various branches of industry. The results show that geographic proximity and the price and availability of trained labour are the most important motives for Finnish companies to invest in Estonia. Additionally, the endeavour to access new markets and to retain current market positions stand out in the responses. From the point of view of the Finnish subsidiaries, the most important branches of industry in Estonia are manufacturing, trade and business services.

This research report has been compiled as part of the ROBUST project for the research and development of modes and administrative models for interregional interaction in Europe. The project receives its funding from the EU's Horizon 2020 programme. We sincerely thank the sponsors and the Finnish companies that participated in the survey for their valuable responses!

Helsinki, May 2019

Katja Vilkama
Research Director

Johdanto

Taloudellinen vuorovaikutus Viron ja Suomen välillä on lisääntynyt nopeasti viime vuosikymmeninä tavaroiden ja palveluiden kaupan sekä yritystoiminnan, liikenteen, matkailun ja työvoimavirtojen osalta (H-TTTransPlan 2012). Taloudellisten virtojen kasvu on jatkunut myös 2010-luvulla molempien maiden hitaammasta talouskehityksestä huolimatta. Suomen ja Viron talouksien integraation syveneminen on lisännyt ihmisten ja tavaroiden liikkuvuutta erityisesti maiden pääkaupunkien Helsingin ja Tallinnan alueiden välillä. Alueen taloudellinen yhteistyö nähdään vastauksena talouden globalisaation myötä lisääntyneen kansainvälisen kilpailun sekä Helsingin ja Tallinnan syrjäisen sijainnin alueiden kilpailukyvyille asettamille haasteille (Roose & Lepik 2014).

Erot hinta- ja palkkatasossa sekä kiinteistöjen hinnoissa on nähty merkittävinä tekijöinä maiden väliselle taloudelliselle yhdentymiselle. Työvoimakustannukset ovat vaikuttaneet niin suomalaisen teollisuuden kuin palvelusektorin yritysten päätöksiin investoida Viroon, kuten myös logistiset tekijät sekä yrityksille suotuisa lainsäädäntö, verotus ja hallinnon keveys. Myös Suomen ja Viron välisen kulttuurisen ja kielellisen läheisyyden nähdään edistävän maiden välistä taloudellista yhdentymistä (Laakso & Kalvet 2018).

Suomen ja Viron rajat ylittävän taloudellisen vuorovaikutuksen kasvun myötä Helsingin ja Tallinnan seudun voi nähdä valtioiden rajat ylittävänä kaksoiskaupunkialueena, ja sen kehitystä pyritään edistämään myös kaupunkien välisen hallinnollisen yhteistyön kautta (MoU). Valtion rajat ylittävät alueet eivät vastaa alueiden rajojen muodollisia määrittelyjä, sillä ne ylittävät sekä kansalliset että maiden väliset hallinnolliset aluerajat. Valtion rajat ylittävät alueet, jotka sijaitsevat maantieteellisesti vierekkäin, voidaan määrittellä toiminnallisiksi alueiksi. Toiminnallisilla alueilla seutujen välillä on riippuvuuksia ja koheesiota luovia yhtäläisyyksiä ja sidoksia, mikä erottaa ne muista alueista. Toiminnallisille alueille on ominaista taloudellisten yhteyksien kuten ostos- ja kauppavirtojen sekä työvoiman liikkuvuuden tiheys (OECD 2012).

Työntekijöiden alueellinen liikkuvuus on yleisimmin käytetty indikaattori toiminnallisten alueiden määrittelemisessä. Valtion rajat ylittävän alueen todellisen toiminnallisuuden arvioiminen vaatii kuitenkin työmatkaliikenteen indikaattoreiden lisäksi myös muita ihmisten, tavaroiden, palvelujen, pääoman ja osaamisen virtojen tarkastelua. Integroituneen toiminnallisen alueen kehittyminen on monitahoinen ilmiö, joka vaatii yhdentymistä talouden, fyysisen infrastruktuurin ja kulttuurin ulottuvuuksien suhteen. Lisäksi tarvitaan kattava näkemys rajat ylittävän alueen tulevaisuudesta, ja hyvät hallinnolliset edellytykset ovat myös keskeinen menestystekijä. Rajat ylittävä innovaatiotoiminta on vain yksi osa osaamis pohjaisen toiminnallisen alueen taloudellista yhdentymistä, mutta sen merkitys on yhä suurempi (OECD 2012). Osaamisesta on tullut tietoyhteiskunnan ja globalisaation aikakaudella yksi sosioekonomisen ja alueellisen kehityksen keskeisistä tekijöistä. Osaamis pohjainen talous perustuu uuden osaamisen luomiseen ja teknologisen kehityksen, tieteellisen tutkimuksen sekä innovaatiotoiminnan aikaansaaman osaamisen käyttöönottoon (Clarke 2001).

Tässä tutkimuskatsauksessa selvitetään Suomen ja Viron välistä taloudellista vuorovaikutusta tarkastelemalla Suomesta Viroon suuntautuvia suoria sijoituksia. Selvitys on toteutettu osana eurooppalaista, alueiden välisen vuorovaikutuksen muotoja ja hallintomalleja tutkivaa ja kehittävästä ROBUST (Rural-Urban Outlooks: Unlocking Synergistic Trajectories) -hanketta¹. Suomalaisten monikansallisten yritysten toimintaa on lähestytty yrityksille toteutetulla yrityskyselyllä, jolla on selvitetty yritysten motiiveja omistaa ty-

1 ROBUST-projekti on saanut rahoituksensa Euroopan Unionin "Horisontti 2020" -puiteohjelmasta (RUR-01-2016) sopimusnumerolla 727988.

tär-, osakkuusyritys tai sivuliike Virossa. Yritysten etsimien etujen luonteen perusteella ulkomaiset suorat sijoitukset voidaan luokitella resursseja, markkinoita, tehokkuutta ja strategisia etuja etsiviin sijoituksiin (Dunning 2000). Nämä edut perustuvat erilaisiin resursseihin, joihin yritykset voivat päästä ja ottaa käyttöön ulkomailta suorien sijoitusten kautta. Resurssien käytön kannalta keskeisiä voivat olla myös investoinnit kohdealueen paikallisiin verkostoihin, jotka mahdollistavat ulkomaisten investointien kautta hankittujen resurssien käytön yrityksille kilpailuetua luovalla tavalla (Chen ym. 2004). Investointien myötä muodostuvat paikalliset verkostot määrittävät lisäksi sitä, missä määrin kohdealueet hyötyvät ulkomaisista investoinneista (UNCTAD 2001). Tämän selvityksen tarkoituksena on yrityskyselyn tulosten avulla kuvailla suomalaisten monikansallisten yritysten toimintaa Virossa sekä lisätä tietämystä siitä, mitä tekijöitä Virossa yrityksen omistavat suomalaisyritykset pitävät tärkeinä sijaintipäätöksessään ja mitä kyselyaineistosta esiin nousevat asiat voivat tarkoittaa Suomen ja Viron valtion rajat ylittävän taloudellisen toiminnan kehityksen näkökulmasta.

Teoreettinen viitekehys

Tämän suomalaisten monikansallisten yritysten toimintaa Virossa tarkastelevan selvi-tyksen teoreettisena perustana toimii John Dunningin (esim. Dunning 2000; Dunning & Lundan 2008) niin kutsuttu eklektinen OLI-teoria, joka on laaja ja monipuolinen, erilaisia monikansallisten yritysten toimintaa käsitteleviä teoriaperinteitä yhdistelevä viitekehys. OLI-teoria (Ownership-Location-Internalization) pyrkii selittämään omistusetuja, eli miksi yritykset kansainvälistyvät (O-tekijät); sijaintietuja eli mihin yritykset sijoittavat kansainvälistä toimintaansa (L-tekijät); sekä sisäistämisen etuja eli kuinka yritykset toteuttavat kansainvälistä toimintaansa (I-tekijät).

Omistusedut viittaavat siihen, että yrityksellä on oltava tiettyjä aineellisia tai aineettomia pääomia suhteessa sen kotimaisiin kilpailijoihin, minkä seurauksena yritys voi saavuttaa joko alhaisemmat tuotantokustannukset tai korkeamman tuotteiden laadun myös ulkomailla. Sijaintiedut vastaavasti tarkoittavat, että kyetäkseen selviytymään ulkomail-la harjoitettavan liiketoiminnan kustannuksista yrityksen on yhdistettävä omistusedut investoinnin kohdealueen yritykselle tarjoamiin sijaintietuihin. Sijaintia koskevat edut ovat panoksia, välituotteita, palveluita tai muita aineellisia tai aineettomia hyödykkeitä ja ominaispiirteitä, jotka ovat ominaislaatuksia jollekin ulkomailla sijaitsevalle paikalle. Luonnonvarat, pääoma- ja työpanokset sekä erot kustannuksissa, markkinoiden koko ja agglomeraatio- eli kasautumishyödyt ovat esimerkkejä mahdollisista sijaintieduista kohdemaassa. Omistus- ja sijaintietujen yhdistelmä ei OLI-teorian mukaan kuitenkaan selitä sitä, miksi yritys ei hyödynnä niitä tekemällä yhteistyötä paikallisten yritysten kanssa esimerkiksi franchising-periaatteella tai lisensoinnin kautta. Sisäistämisedut viittaavatkin siihen, että monikansalliselle yritykselle on oltava myös tehokkaampaa hyödyntää kansainvälisen toimintansa omistus- ja sijaintietuja muiden organisaatioiden kanssa tehtävän löyhemmän yhteistyön sijaan nimenomaan resurssien suoran kontrollin kautta oman organisaationsa puitteissa. OLI-teorian mukaan monikansallisen yrityksen toiminta vaatii sekä omistus-, sijainti- että sisäistämisetujen samanaikaista yhdistämistä.

Dunningin OLI-teoriaan liittyy läheisesti myös hänen luokittelunsa monikansallisen yritystoiminnan eri tyypeistä, mikä perustuu pyrkimykseen selittää ulkomaisten tytäryhtiöiden perustaminen investoinnin kohdemaan tarjoamilla sijaintieduilla. Luokittelu määrittelee monikansallisten yritysten neljä päätyyppiä: resursseja, markkinoita, tehokkuutta ja strategisia etuja etsivät yritykset. Nämä eri kategoriat eivät ole toisiaan poissulkevia, vaan yritykset voivat kuulua samanaikaisesti useampiin luokkiin.

Resurssienetsijöiden luokkaan kuuluvien monikansallisten yritysten motiivina ulkomaisille investoinneille on hankkia aineellisia tai aineettomia resursseja ja hyödykkeitä, kuten raaka-aineita, työvoimaa ja osaamista, joita ei joko ole saatavilla yrityksen kotimaassa tai ne ovat saatavilla kohdemaassa edullisemmin. Dunningin ja Lundanin (2008) mukaan resurssienetsijöitä on kolme päätyyppiä. Ensinnäkin on niitä, jotka etsivät jonkinlaisia fyysisiä resursseja. Niihin kuuluvat alkutuotannon tuottajat ja teollisuusyritykset, jotka investoivat ulkomaille kustannusten minimoimisen ja toimitusvarmuuden syistä. Yksi tämän tyyppisen resurssi-intensiivisen monikansallisen yritystoiminnan ominaispiirre on se, että siihen yleensä liittyy merkittäviä pääomainvestointeja. Lisäksi resurssi-intensiivisen investoinnin ominaispiirre on, että kun se on kerran tehty, se on suhteellisen paikkasidonnainen.

Toinen ryhmä resursseja etsivien monikansallisten yritysten joukossa ovat ne, jotka etsivät edullista kouluttamatonta tai vähän koulutettua työvoimaa. Tällaisia ulkomaisia suoria sijoituksia tekevät tavallisesti teollisuus- ja palveluyritykset maista, joissa on korkeat työvoimakustannukset. Tässä tapauksessa yritykset perustavat tai hankkivat tytäryhtiöitä maissa, joissa on alemmat työvoimakustannukset, tarkoituksenaan toimittaa

työvoimavaltaisia väli- tai lopputuotteita vientiin. Kouluttamattoman tai vähän koulutetun työvoiman pienentynyt rooli tuotannon lisäarvon luomisen prosesseissa on kuitenkin vähentänyt monikansallisten yritysten kannustimia edullisen työvoiman hankkimiseen. Kolmas resurssi etsivien suorien ulkomaisten investointien tyyppi perustuukin yritysten tarpeeseen hankkia teknologisia valmiuksia, johtamis- tai markkinointiosaamista ja organisaatiotaitoja.

Markkinoita etsivät yritykset investoivat tavaroiden tai palveluiden toimittamiseksi kohdemaan tai sitä lähellä sijaitsevien maiden markkinoille. Markkinoita etsivä investointi voidaan toteuttaa olemassa olevien markkinoiden ylläpitämiseksi tai suojelemiseksi, tai uusien markkinoiden luomiseksi ja hyödyntämiseksi. Markkinoiden koon ja kasvunäkymien lisäksi Dunning ja Lundan (2008) erottelevat neljä keskeistä tekijää, jotka saattavat kannustaa yrityksiä tekemään molempien tyyppisiä markkinoita etsiviä investointeja. Ensimmäinen on se, että yritysten tärkeimmät toimittajat tai asiakkaat ovat perustaneet ulkomaisia tuotantolaitoksia, ja säilyttääkseen liiketoimintansa yritysten pitää seurata näitä ulkomaille. Toinen motiivi markkinasuuntautuneille ulkomaisille investoinneille on se, että kyetäkseen kilpailemaan paikallisten yritysten kanssa ulkomaisten tuottajien on mahdollisesti mukautettava tuottamiaan kulutustavaroita paikallisiin makuihin tai tarpeisiin. Luokituksen mukaan kolmas syy paikallisten markkinoiden palvelemiseen niitä lähempänä on se, että silloin tuotanto- ja transaktiokustannukset ovat pienemmät kuin monikansallisen yrityksen toimittaessa tuotteita kohdemarkkinoille kauempaa. Tällainen päätös kuitenkin riippuu esimerkiksi tuotettavien tavaroiden kuljetuskustannuksista ja monikansallisen yrityksen kotimaan etäisyydestä investoinnin kohdealueeseen. Luokituksen mukaan neljäs syy markkinoita etsivään investointiin on, että monikansalliset yritykset voivat pitää välttämättömänä läsnäoloa samoilla markkinoilla, joilla sen kilpailijat toimivat.

Tehokkuutta etsivien suorien ulkomaisten investointien tarkoituksena on rationalisoida aikaisemmin tehdyt resurssi- tai markkinapohjaiset investoinnit siten, että investoiva yritys voi hyötyä maantieteellisesti hajautettujen toimintojen yhteisestä hallinnoinnista. Dunningin ja Lundanin (2008) mukaan tehokkuutta etsiviä ulkomaisia sijoituksia on kahta päätyyppiä. Ensimmäiseen ryhmään kuuluvat sellaiset sijoitukset, joiden tarkoituksena on hyödyntää eri maiden eroja perinteisten tuotannontekijöiden, kuten maan, työvoiman ja pääoman saatavuudessa ja suhteellisissa kustannuksissa. Tällä tavoin toimivat monikansalliset yritykset, joilla on tuotannollista toimintaa sekä korkean että alhaisen kustannustason maissa, jolloin teknologia-, pääoma- ja tietointensiiviset toiminnot on keskitetty korkean ja resurssi-intensiiviset toiminnot alhaisen kustannustason maihin. Toinen tehokkuutta etsivien investointien tyyppi tapahtuu maiden välillä, joissa on suurelta osin samankaltaiset taloudelliset rakenteet ja tulotasot. Tällaisten investointien on tarkoitus hyödyntää tuotannon mittakaava- ja laajuusetuja sekä maiden välisiä eroja esimerkiksi toimituskyvyissä ja kuluttajien makutottumuksissa.

Neljänteen ulkomaisten investoijien ryhmään kuuluvat ne monikansalliset yritykset, jotka pyrkivät ylläpitämään tai edistämään kansainvälistä kilpailukykyään hankkimalla muiden ulkomaisten yritysten resurssi- ja taitoja. Tällaisten strategisia etuja etsivien investointien motiivi ei niinkään ole hyödyntää kustannuksiin tai markkinoihin liittyviä etuja kilpailijoihin nähden vaan enemmänkin lisätä yrityksen aineellista ja aineetonta pääomaa, säilyttää tai vahvistaa yrityksen omistusetuja tai heikentää sen kilpailijoiden omistusetuja. Strategisissa investoinneissa on odotuksena, että toisen yrityksen hankinta tuo mukanaan etuja muulle organisaatiolle esimerkiksi avaamalla uusia markkinoita, luomalla tutkimus- ja kehittämistoiminnan synergioita tai tuotantoetuja, luomalla markkinavoimaa, alentamalla transaktiokustannuksia, tuomalla uusia organisaatiotaitoja, jakamalla hallinnollisia kustannuksia, lisäämällä strategista joustavuutta tai mahdollistamalla riskien hajauttamisen.

Monikansalliset yritykset voidaan luokitella edellä esitetyn erottelun mukaan riippuen niiden etujen luonteesta, joita yritykset etsivät. Nämä edut perustuvat erilaisiin resursseihin, jotka monikansalliset yritykset voivat ottaa käyttöön suorien sijoitusten kautta. Tutkimuskirjallisuudessa on kiinnitetty huomiota *suhdepääoman*² tärkeyteen näiden resurssien hyödyntämisessä suorien ulkomaisten investointien kontekstissa (Chen ym. 2004). Luottamusta kuvastava suhdepääoma tarjoaa yrityksille myös suuremmat mahdollisuudet luoda uusia yhteyksiä ja yhteistyötä muiden yritysten sekä organisaatioiden kanssa ja siten lisätä verkostoja (Gulati & Gargiulo 1999). Yrityksen suhdepääoma liittyy luottamukseen yrityksen ja esimerkiksi sen asiakkaiden, tavarantoimittajien, yhteistyökumppaneiden, julkisen hallinnon tai tutkimuslaitosten välillä. Suhdepääoman avulla yritys voi hyödyntää saatavilla olevia resursseja siten, että ne luovat yritykselle kilpailuetua muihin yrityksiin nähden. Suorat ulkomaiset investoinnit voidaankin tästä näkökulmasta nähdä myös investointeina paikallisiin verkostoihin (Chen ym. 2004).

Paikallisen verkostoitumisen keskeinen tavoite on luoda yhteyksiä resurssien hankkimiseksi innovaatiotoimintaan, kuten uusien tuotteiden kehittämisen ja tuotantomenetelmien parantamiseen. Suhdepääoma edesauttaa organisaatioiden välistä oppimista, mikä on tärkeä osa yritysten innovaatiotoimintaa (Kale ym. 2000). Vakiintuneet verkostot monikansallisten yritysten tytäryhtiöiden ja paikallisten yritysten ja muiden toimijoiden välillä voivat laajentaa investoivan yrityksen innovaatiotoimintaa varten käytettävissä olevat osaamisen lähteet merkittävästi suuremmiksi kuin sen omat sisäiset resurssit (Iammarino & McCann 2013). Tämä on yritysten liiketoiminnan kannalta keskeistä, sillä osaamisen merkitys on yhä suurempi erityisesti uusien ja korkealaatuisten tuotteiden kehittämisessä (Lovio 2006).

Iammarino ja McCann (2013) kiinnittävät huomiota siihen, kuinka alueellisten yhteyksien muodostamisen mahdollisuudet riippuvat myös saman tai muiden alojen yritysten läsnäolosta investoinnin kohdealueella. Alueiden osaamisen lähteet voivatkin vaikuttaa keskeisesti monikansallisten yritysten sijaintipäätöksiin. Paikalliset yhteydet määrittävät lisäksi sitä, missä määrin investointien kohdealueet voivat vastavuoroisesti hyötyä ulkomaisista investoinneista: mitä enemmän ulkomainen tytäryhtiö on halukas muodostamaan yhteyksiä paikallisten yritysten kanssa, sitä suuremmat ovat potentiaaliset hyödyt paikallisessa taloudessa (UNCTAD 2001). Verkostojen merkityksen huomioivasta näkökulmasta onkin perusteltua tarkastella Dunningin erottelemien resursseja, markkinoita, tehokkuutta ja strategisia etuja etsivien motiivien lisäksi myös sitä, missä määrin yritykset huomioivat paikallisten verkostojen tarjoamat mahdollisuudet suorien ulkomaisten investointien sijaintipäätöksissä.

2 Suhdepääoma viittaa tässä yhteydessä englanninkieliseen ”relational capital”-käsitteeseen.

Tutkimusaineisto

Viroon virtasi paljon ulkomaisia investointeja maan itsenäistymisen ja suurten poliittisten sekä taloudellisten murrosten jälkeen 1990-luvun alussa, ja suorilla ulkomaisilla investoinneilla on siitä asti ollut merkittävä rooli Viron taloudessa. Suurin osa Viroon suuntautuvista suorista ulkomaisista sijoituksista on lähtöisin Pohjoismaista (Braunerhjelm ym. 2010). Yritystoimintaa ovat houkuttelleet Viroon erityisesti edulliset tuotantokustannukset ja yleinen markkinoiden ja kulutuksen kasvu. Yritysten perustamiseen on houkuttellut lisäksi Viron yrityksille suotuisa verotus ja lainsäädäntö (CEMAT 2005). Viron liiketoimintaympäristö on kuitenkin ollut jatkuvassa muutoksessa, mikä on vaikuttanut Viron kilpailuetuihin investointien houkuttelemisessa, joten ulkomaisten toimintojen motiivien voi olettaa jossain määrin muuttuneen vuosien varrella. Vaikka Viron palkkataso on nousut suotuisan taloudellisen kehityksen myötä viime vuosina nopeasti, se on edelleen selvästi alhaisempi kuin Suomessa. Vuonna 2016 Tallinnan kuukausittainen keskipalkka oli noin kolmannes Helsingin keskipalkasta (Helsingin kaupunki 2018).

Suomalaisista yrityksistä on tullut luonnollinen osa Viron taloutta (H-TTransPlan 2012). Tilastokeskuksen mukaan (SVT) vuonna 2016 Virossa oli 449 suomalaista tytäryritystä. Lukumääräisesti suomalaisia tytäryhtiötä on ulkomaista enemmän ainoastaan Ruotsissa. Kuten taulukosta 1 näkyy, suomalaisten yritysten yhteenlaskettu liikevaihto vuonna 2016 oli noin 4,3 miljardia euroa ja henkilöstön lukumäärä 25 690. Tytäryhtiötoiminnan viime vuosien kehitys noudattaa vahvasti Suomen ja kansainvälisen talouden suhdannevaihteluita. Suomalaisyritysten Virossa toimivien tytäryhtiöiden kaikkien toimialojen liikevaihto, henkilöstömäärä ja investoinnit³ kääntyivät vuotta aikaisempaan verrattuna laskuun vuonna 2014 ja laskivat edelleen vuonna 2015. Vuonna 2016 Virossa sijaitsevien tytäryhtiöiden liiketoiminnan volyyymi kääntyi taas kasvuun, ja tytäryhtiöiden lukumäärä ylitti vuoden 2013 tason. Investoinnit, henkilöstömäärä ja liikevaihto olivat kuitenkin edelleen neljän vuoden takaista alemmalla tasolla.

Taulukko 1. Suomalaisen tytäryhtiöiden liiketoiminta Virossa 2013–2016 (SVT)

	2013	2014	2015	2016
Henkilöstömäärä	26 069	25 263	23 510	25 690
Investoinnit (miljoonaa euroa)	154	133	132	144
Liikevaihto (miljoonaa euroa)	4 623	4 283	4 082	4 349
Tytäryritysten lukumäärä	435	404	410	449

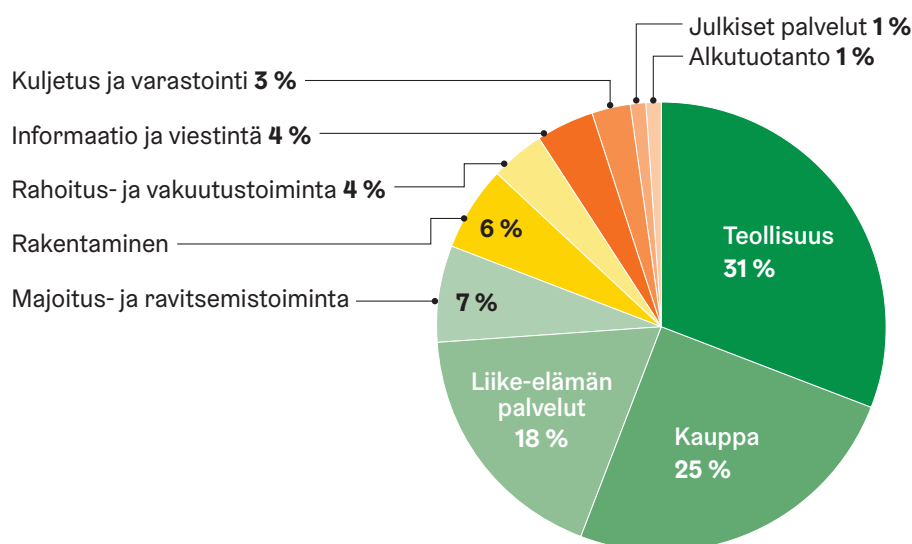
Suomalaisten tytäryhtiöiden henkilöstömäärän osuus oli vuonna 2016 reilut 4 prosenttia Viron koko työllisyydestä (Statistics Estonia). Tässä yhteydessä on kuitenkin syytä huomioda, että suomalaisomisteisia yrityksiä toimii Virossa huomattavasti enemmän kuin monikansallisten konsernien tytäryrityksiä. Esimerkiksi vuonna 2012 suomalaisomisteisia yrityksiä oli Virossa lukumääräisesti yli kymmenen kertaa enemmän kuin suomalaisen konsernin osana toimivia tytäryrityksiä (Roose & Lepik 2014). Suomalaiset tytäryhtiöt ovat tämän selvityksen tarkastelun kohteena siitä syystä, että ne ovat kattavasti tunnistettavissa kyselypohjaista lähestymistapaa varten Tilastokeskuksen konsernirekisterin perusteella.

Tilastokeskuksen suomalaiset tytäryhtiöt ulkomailla -tilaston mukaan tytäryrityksiä toimii selvästi eniten teollisuudessa ja kaupan alalla. Kuten kuvioista 1 näkyy, suomalais-

³ Investoinnit viittaavat tässä yhteydessä bruttoinvestointeihin aineelliseen käyttöomaisuuteen. Investoinneiksi luetaan kaikki aineelliseen käyttöomaisuuteen kohdistuvat lisäykset, muutokset, parannukset ja uudistukset, mitkä pidentävät pääomatavaran käyttöikää tai lisäävät sen tuottavuutta (SVT).

sista tytäryhtiöistä Virossa 31 prosenttia toimi teollisuuden toimialoilla vuonna 2016. Näiden yritysten yhteenlaskettu henkilöstömäärä oli noin 11 800. Neljännes yrityksistä toimi kaupan alalla, työllistäen noin 4 200 henkeä. Myös suomalaiset liike-elämän palveluiden (kiinteistöalan toiminta, ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta sekä hallinto- ja tukipalvelutoiminta) toimialojen yritykset ovat merkittävä työllistäjä Virossa, sillä näillä toimialoilla toimivien yritysten henkilöstömäärä on yhteensä noin 5 000. Yli tuhat henkeä työllistävät lisäksi rahoitus- ja vakuutus toiminnan sekä rakentamisen alan tytäryritykset. Informaatio- ja viestintäalan suomalaisten tytäryritysten yhteenlaskettu henkilöstömäärä on noin 900, kuljetus- ja varastointialan noin 400 ja majoitus- ja ravitsemistoiminnan 300. Alkutuotannon ja yhteiskunnallisten palveluiden toimialoilla toimii Virossa yksittäisiä suomalaisia tytäryhtiöitä.

Kuvio 1. Suomalaiset tytäryhtiöt toimialoittain Virossa vuonna 2016 (SVT)

Monikansallinen yritys voidaan määritellä laajasti monitoimipaikkaiseksi ja monialaiseksi yritykseksi, joka harjoittaa ulkomaisten tuotteiden ja palvelujen tuotantoa sekä erilaisia muita liiketoimia yli kansallisten rajojen. Dunningin (2000) mukaan monikansallista yritystoimintaa määrittävien tekijöiden ja motiivien tarkasteluissa on otettava huomioon kansalliset rajat ylittävien toimintojen omistus, hallinta, organisointi ja sijainti siltä osin kuin monikansallinen yritys omistaa ja hallitsee rajat ylittäviä toimiaan. Teoreettisen viitekehyksen osiossa esiteltyn Dunningin OLI-teoriaan perustuvaa luokittelua suorien ulkomaisten investointien motiiveista onkin hyödynnetty yritysten kansainvälisen toiminnan empiirisissä tarkasteluissa (esim. Altzinger 1998; Gorynia ym. 2005; Hansson & Hedin 2007). Kyseisen luokittelun voi nähdä soveltuvan perustaksi myös Virossa toimivien suomalaisyritysten investointimotiivien selvitykseen.

Tilastokeskuksen konsernirekisterin perusteella tunnistetuille yrityksille lähetetyssä kyselylomakkeessa on pääasiassa kysymyksiä, joiden avulla mitataan, miten yritykset arvioivat tutkimuskirjallisuuden perusteella määriteltujen motiivien tärkeyttä omistaa tytär-, osakkuusyritys tai sivuliike⁴ Virossa (ks. liite 1). Yrityksiä pyydettiin arvioimaan motiivien tärkeys viiden kohdan Likert-asteikolla (1=ei tärkeä, 2=vähän tärkeä, 3=jonkin

⁴ Konsernin tytäryhtiö on yritys, jonka äänivallasta emoyhtiöllä on yli 50 prosentin osuus joko suoraan tai välillisesti. Osakkuusyritys on puolestaan yritys, jonka äänivallasta konsernin emoyrityksellä on suoraan tai välillisesti 20–50 prosentin osuus. Sivuliikkeellä tarkoitetaan paikallista yksikköä, jolla ei ole erillistä oikeushenkilöllisyyttä ja joka on riippuvainen ulkomaisessa omistuksessa olevasta yrityksestä (SVT).

verran tärkeä, 4=tärkeä ja 5=erittäin tärkeä). Vastaukset analysoitiin sekä yksittäisten motiivien että motiiviryhmien osalta. Motiivikysymysten lisäksi kyselylomake sisältää kysymyksiä yritysten ominaispiirteitä mittaavista taustamuuttujista.

Kyselylomakkeen motiiveja koskevat kysymykset on muotoiltu siten, että niiden on tarkoitus selvittää nimenomaan tutkimuksenteon hetkisiä perusteluita omistaa yritys Virossa, eikä alkuperäisiä syitä investoinnille. Tässä yhteydessä investointien eri vaiheisiin liittyvien perustelujen voi kuitenkin olettaa sekoittuneen. Yhtäältä Viron liiketoimintaympäristö ja siten sen kilpailuedut investointien houkuttelemisessa ovat muuttuneet vuosien varrella. Toisaalta yrityksen perustamisen kaltaisissa isommissa investoinneissa sijaintipäätökset ovat usein suhteellisen pysyviä, vaikka niihin kannustaneet alkuperäiset olosuhteet eivät enää olisikaan samat.

Sähköinen kyselylomake lähetettiin suomeksi ja englanniksi 357 suomalaiselle emoyritykselle, joilla oli Tilastokeskuksen konsernirekisterin uusimpien, vuoden 2015 tietojen mukaan Virossa toimiva tytär-, osakkuusyritys tai sivuliike. Näillä yrityksillä oli Virossa yhteensä 536 toimipaikkaa, joista 410:n tapauksessa suomalaisella emoyhtiöllä on äänivallasta yli 50 prosentin osuus. Vaikka kyselylomakkeen saatekirjeessä (ks. liite 2) vastaajia pyydettiin täyttämään kyselylomake jokaisen omistamansa toimipaikan osalta erikseen, myös lähes kaikki sellaiset yritykset, jotka omistavat Virossa useita yrityksiä, täyttivät vastauslomakkeen vain kerran. Tämän voi tulkita viittaavan siihen, että yrityksiä motivoisivat samat tekijät eri toimipaikkojen omistamisen suhteen.

Kyselylomakkeen saaneista yrityksistä kolmekymmentä vastasi kyselyyn sähköisesti. Vastausmäärän nostamiseksi aineistoa täydennettiin puhelinhaastatteluin. Yhdistetyssä kysely- ja puhelinhaastatteluaineistossa yritysten taustatietoihin liittyviin kysymyksiin kertyi 84–87 vastausta, kun kaikkia vastaajia koskeviin motiivikysymyksiin vastasi 68–84 yritystä. Koska vastausten määrä jäi puhelinhaastatteluiden toteuttamisen jälkeenkin melko alhaiseksi, kyselyn tulosten yleistäminen koskemaan koko perusjoukkoa on ongelmallista. Kyselyn alhaista vastausprosenttia voi selittää osaltaan se, osa suomalaisista yrityksistä, jotka omistivat Tilastokeskuksen konsernirekisterin mukaan yrityksen Virossa vuonna 2015, eivät harjoittaneet omistamansa yrityksen kautta aktiivisesti liiketoimintaa Virossa kyselyn toteuttamisen hetkellä tai niiden omistama yritys oli jo lopetettu.

Kyselyaineiston suppeuden takia sen havaintojen välillä ei myöskään ole tarpeeksi tilastollista vaihtelua, mikä mahdollistaisi aineiston ryhmittäisen tilastollisen analyysin esimerkiksi toimialoittain tai alueittain. Näin ollen aineiston analyysi on luonteeltaan lähinnä kuvaileva. On kuitenkin myös mahdollista, että vastaukset eivät vaihtele ryhmittäin tosiasiasakaan kovin paljon. Investointimotiivien vaihtelevuus esimerkiksi toimialoittain olisi silti oletettavaa, sillä perusteella, että aikaisempien tutkimustulosten mukaan merkittävimmistä sektoreista tuotannollista toimintaa houkuttelivat Viroon ja muihin Baltian maihin ainakin alun perin edulliset tuotantokustannukset, kun taas vähittäiskauppaa houkutteli alueelle erityisesti yleinen markkinoiden ja kulutuksen kasvu (CEMAT 2005).

Tulokset

Suomalaisten tytäryhtiöiden taustatiedot

Yrityksiltä kysytyjen taustatietojen mukaan reilu kolmannes kyselyn vastaajien omistamista yrityksistä toimii teollisuudessa. Toiseksi yleisin toimiala on kauppa, jolla toimii viidennes yrityksistä. Myös liike-elämän palveluiden alalla toimii lähes viidennes vastaajien yrityksistä. Rakennusalan ja informaatio- ja viestintäalan yrityksiä on vastaajien joukossa molemmilta aloilta kuusi ja energia-alalla sekä kuljetuksen ja varastoinnin alalla toimivia yrityksiä on molempia neljä. Yksittäisiä vastaajia on myös maa- ja metsätalouden, rahoitus- ja vakuutusalan sekä terveystalouden toimialoilta.

Yli puolet yrityksen Virossa omistavista suomalaisista emoyrityksistä sijaitsee pääkaupunkiseudulla ja noin kymmenen prosenttia muulla Uudellamaalla. Suomalaisyritysten Virossa toimivista yrityksistä yli kaksi kolmasosaa sijaitsee Tallinnan alueella. Reilu kymmenesosa vastaajien yrityksistä sijaitsee Harjumaan maakunnan Tallinnan ulkopuolisella alueella ja noin viidennes muun Viron alueella Harjumaan maakunnan ulkopuolella. Noin 41 prosenttia kyselyyn vastanneiden suomalaisyritysten yrityksistä on alle kymmenen hengen mikroyrityksiä, vajaa kolmannes 10–50 hengen pienyrityksiä ja neljännes 50–250 hengen pieniä ja keskisuuria yrityksiä. Yritysten joukossa oli yksi yli 250 hengen suuryritys. Yli puolet (54 prosenttia) vastaajista kertoi omistavansa tytär-, osakkuusyri-tyksiä tai sivuliikkeitä Viron lisäksi myös muissa maissa.

Yrityksiltä kysyttiin taustatietojen yhteydessä myös niiden Viroom suuntautuneen investoinnin muotoa. Kysymyksen vastausvaihtoehdot olivat greenfield-investointi eli uutta toimintaa luova investointi, joint venture eli yhteishanke, yritysfuusio, yritysosto tai jokin muu investointimuoto. Greenfield-investointi määritellään investoinniksi, jossa yritys perustaa kokonaan uuden yksikön. Sen sijaan yritysostossa investoiva yritys käyttää varojaan jo olemassa olevan yrityksen hankkimiseen. Myös yritysfuusiossa on kyse olemassa olevan yritystoiminnan hankkimisesta. Yhteishankkeessa varat yhdistetään erilliseen yhteiseen organisaatioon, jonka omistaa kaksi tai useampaa yritystä. Kyselyn vastausten mukaan selvästi yleisin investointimuoto oli greenfield-investointi eli kokonaan uuden toiminnan perustaminen, mikä oli investointimuoto 62 prosentissa tapauksista. Noin neljänneksessä tapauksista investoinnin muoto oli jo olemassa olleen yritystoiminnan hankkiminen. Näistä selvästi suurin osa oli yritysostoja. Vajaan kymmenesosan tapauksessa investoinnin muoto oli yhteishanke. Lisäksi liiketoimintakauppa, jossa perustettu uusi yritys ostaa myyjäyrityksen liiketoiminnan, mainittiin kaksi kertaa investoinnin muotona. Reilu viidennes vastaajista kertoi yrityksen perustamista Virossa edeltäneen muuta toimintaa Viron markkinoilla.

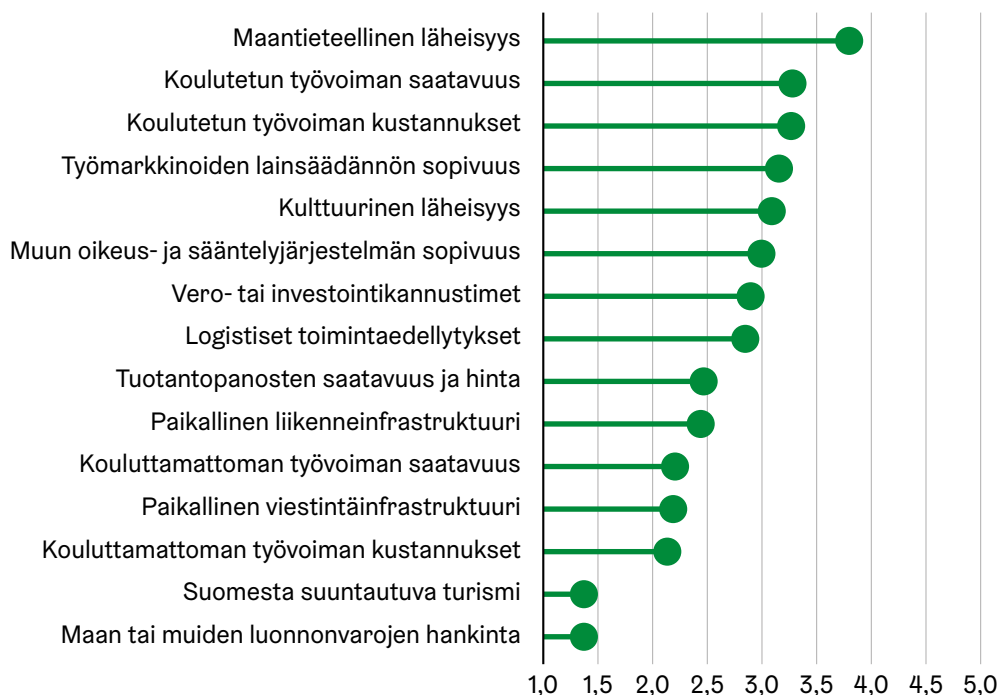
Suomalaisten tytäryhtiöiden toiminnan hahmottamisen kannalta keskeinen kysymys on, mitkä toimet niiden toimintaan kuuluvat. Vastausten mukaan myyntitoiminta on selvästi yleisintä: vastaajista 70 prosenttia kertoi myynnin kuuluvan niiden Virossa toimivan yrityksen toimintaan. Tuotantoa harjoittaa Virossa 54 prosenttia vastaajien yrityksistä. Myös palvelutoiminta kuuluu yritysten toimintaan hieman yli puolessa tapauksista. Hankinta- ja logistiikkatoiminnot kuuluvat reilun 40 prosentin toimintaan. Lähes yhtä usein vastaajat kertoivat yritystensä harjoittavan Virossa markkinointia ja vientiä ulkomaille. Sen sijaan osaamisintensiivisempien toimintojen osuudet ovat selvästi alhaisempia. Tutkimus- ja kehittämistoimintaa harjoitetaan vastausten mukaan vajaassa viidenneksessä yrityksistä ja juridiset toiminnot kuuluvan yritysten toimintaan 7 prosentissa tapauksista. Kyselyyn vastanneista 39 prosentilla on tarkoitus aktiivisesti laajentaa toimintaansa Virossa. Yleisimpinä laajennussuunnitelmina nousivat esiin tuotannon ja myyntitoiminnan lisääminen.

Yrityksille lähetetyssä kyselylomakkeessa kysyttiin myös niiden kokemuksista yritysten kansainvälistymistä edistävästä julkisista palveluista Suomessa, kuten Team Finland –verkostosta tai ELY-keskusten ja kaupunkien yrityspalveluista. Kysymykseen vastanneesta 84 yrityksestä 11 eli 13 prosenttia kertoi käyttäneensä jotain julkista palvelua Viron yritystoiminnan perustamisen yhteydessä. Julkisen tuen lähteinä mainittiin myös virolaisia tahoja, kuten Viron EU-rahastot ja Viron elinkeinoelämän kehittämissäätiö (Enterprise Estonia, EAS). Viisi vastaajaa kertoi, että olisi tarvinnut enemmän viranomaistukea Virossa sijaitsevan yritystoimintansa perustamisen yhteydessä tai tarvitsisi enemmän tukea yrityksensä nykyisessä toiminnassa. Tuen tarpeina mainittiin yleisen perustiedon saaminen sekä tuki lainsäädäntöön liittyvissä asioissa.

Suomalaisyritysten motiivit investoida Viroon

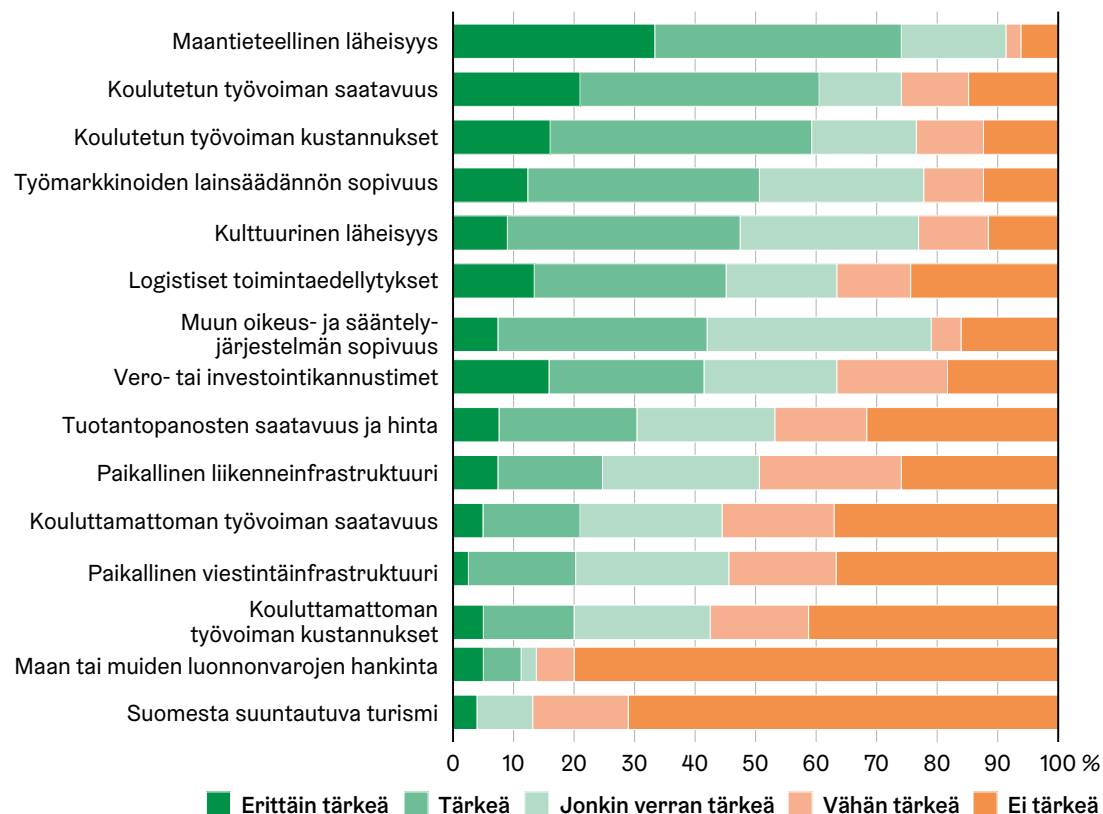
Kyselylomakkeen investointimotiiveja käsittelevän osion ensimmäinen kysymysryhmä (kysymys 12 liitteessä 1) sisältää pääasiassa aineellisten tai aineettomien resurssien etsimiseen liittyviä motiiveja. Aikaisemmassa tutkimuskirjallisuudessa eroteltuja motiiveja on kuitenkin täydennetty erityisesti Viron erityispiirteisiin suomalaisyritysten investointikohteena liittyvillä mahdollisilla motiiveilla, kuten maantieteellisellä läheisyydellä ja Suomesta suuntautuvalla turismilla, mikä on tarjonnut kasvumahdollisuuksia esimerkiksi vähittäiskaupan yrityksille (CEMAT 2005). Lisäksi työvoiman kustannuksiin ja saatavuuteen liittyvien resurssien suhteen on tässä yhteydessä eroteltu koulutettuun ja kouluttamattomaan työvoimaan liittyvät motiivit. Resursseilla tarkoitetaan tässä selvityksessä niin maan tai viestintä- ja liikenneinfrastruktuurin kaltaisia fyysisiä kuin institutionaalisten järjestelyiden kaltaisia aineettomia resursseja. Institutionaalisisilla resursseilla viitataan tässä yhteydessä sekä muodollisiin institutionaalisiin järjestelyihin (esimerkiksi lainsäädäntö) että epämuodollisiin institutionaalisiin tekijöihin (kuten kulttuurinen läheisyys).

Kuvio 2. Aineellisiin ja aineettomiin resursseihin sekä Viron erityispiirteisiin investointikohteena liittyvien motiivien tärkeys keskimäärin (1=ei tärkeä, 2=vähän tärkeä, 3=jonkin verran tärkeä, 4=tärkeä, 5=erittäin tärkeä)

Resursseihin ja Viron erityispiirteisiin liittyviin motiivikysymyksiin vastasi 76–82 yritystä. Kuten kuviosta 2 näkyy, kysymysryhmän motiiveista keskimäärin tärkeimpänä kyselyyn vastanneet yritykset pitivät Viron maantieteellistä läheisyyttä Suomeen nähden. Kyseinen motiivi sai arvon 3,9, joka on korkein arvo myös kaikkien kyselylomakkeen motiivikysymysten joukossa. Kuvion 3 mukaan lähes kolme neljästä kyselyyn vastanneesta piti maantieteellistä läheisyyttä tärkeänä tai erittäin tärkeänä syynä omistaa yritys Virossa. Muita vastausten perusteella tärkeitä resursseihin ja Viron erityispiirteisiin liittyviä motiiveja olivat koulutetun työvoiman saatavuus ja kustannukset, työmarkkinoiden lainsäädännön sekä muun oikeus- ja sääntelyjärjestelmän sopivuus, kulttuurinen läheisyys, vero- tai investointikannustimet ja logistiset toimintaedellytykset. Näiden motiivien vastausarvo oli yli 3, ja vähintään 40 prosenttia vastaajista piti näitä tärkeinä tai erittäin tärkeinä. Kouluttamattoman tai vähän koulutetun työvoiman saatavuutta ja kustannuksia piti tärkeinä selvästi pienempi osa vastaajista kuin koulutetun työvoiman saatavuutta ja hintaa. Noin viidesosa kyselyyn vastanneista piti näitä tekijöitä tärkeinä tai erittäin tärkeinä. Tärkeyden suhteen selvästi alhaisimmat vastausarvot saivat motiivit liittyen Suomesta suuntautuvaan turismiin sekä maan tai muiden luonnonvarojen hankintaan. Lähes 90 prosenttia vastaajista piti kyseisiä motiiveja korkeintaan vähän tärkeinä.

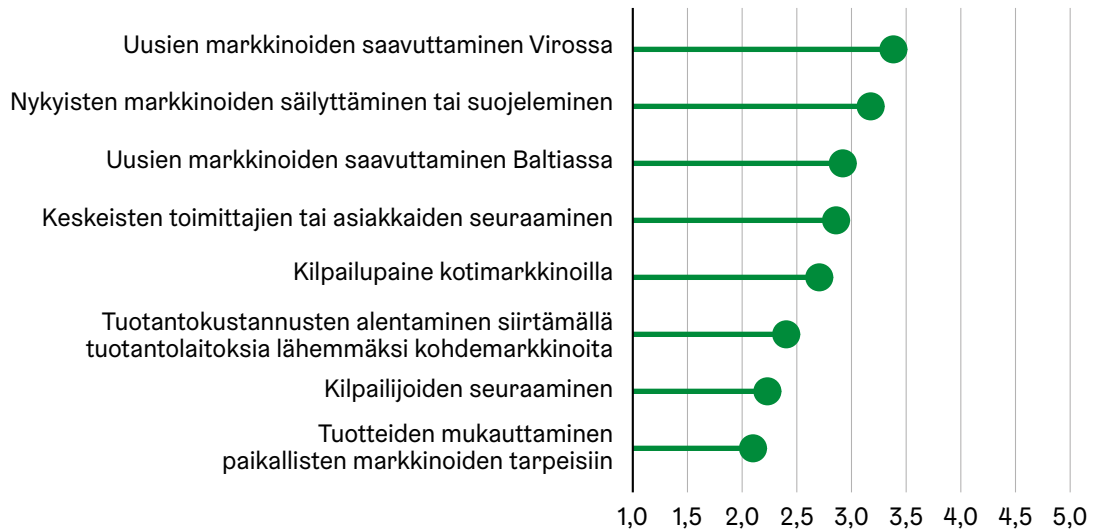
Kuvio 3. Aineellisiin ja aineettomiin resursseihin sekä Viron erityispiirteisiin investointikohteena liittyvien motiivien vastausten jakauma

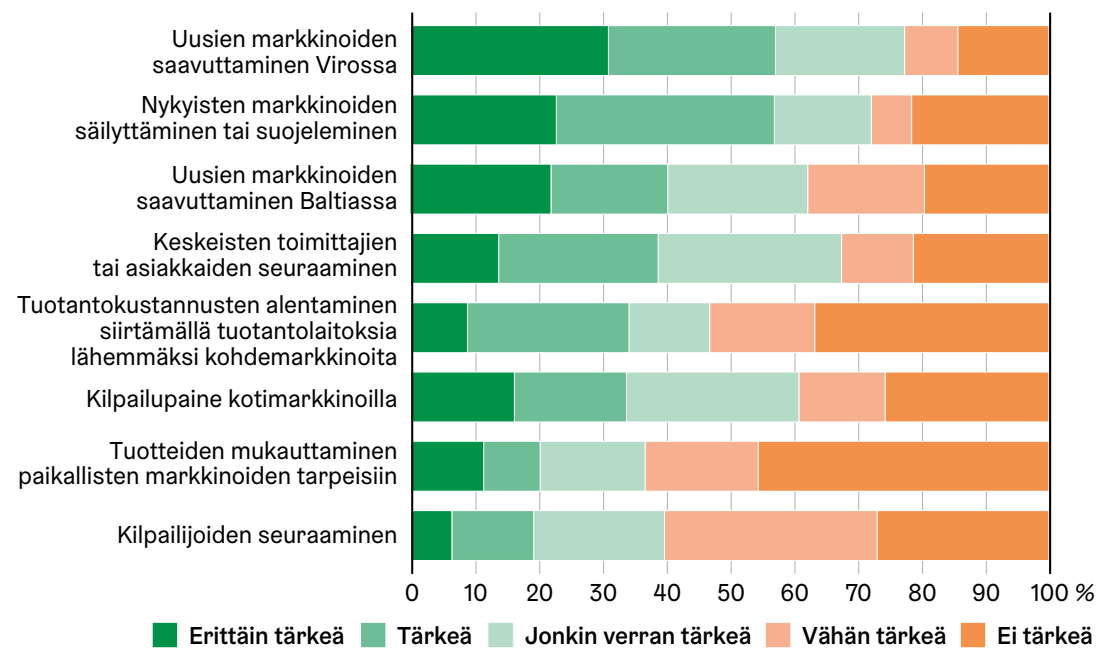
Kyselylomakkeen toinen kysymysryhmä (kysymys 13 liitteessä 1) sisältää markkinoiden etsimiseen liittyviä motiiveja. Dunningin luokituksessa markkinoita etsivien yritysten keskeisenä investointiperusteena voi olla tavaroiden tai palveluiden toimittaminen kohdemaan tai sitä lähellä sijaitsevien maiden markkinoille. Markkinoiden etsimiseen liitty-

viin motiivikysymyksiin vastasi 74–84 yritystä. Kuvion 4 mukaan markkinoiden etsimisen motiivien kysymysryhmässä korkeimman arvon sai uusien markkinoiden saavuttaminen Virossa, mikä sai yhden korkeimmista vastausarvoista myös kaikkien kyselylomakkeessa esitettyjen motiivien joukossa. Toiseksi tärkein peruste markkinoita etsivien motiivien joukossa oli nykyisten markkinoiden säilyttäminen tai suojeleminen. Kuten kuviosta 5 näkyy, näitä tekijöitä piti tärkeinä tai erittäin tärkeinä 57 prosenttia vastaajista.

Kuvio 4. Markkinoihin liittyvien motiivien tärkeys keskimäärin (1=ei tärkeä, 2=vähän tärkeä, 3=jonkin verran tärkeä, 4=tärkeä, 5=erittäin tärkeä)

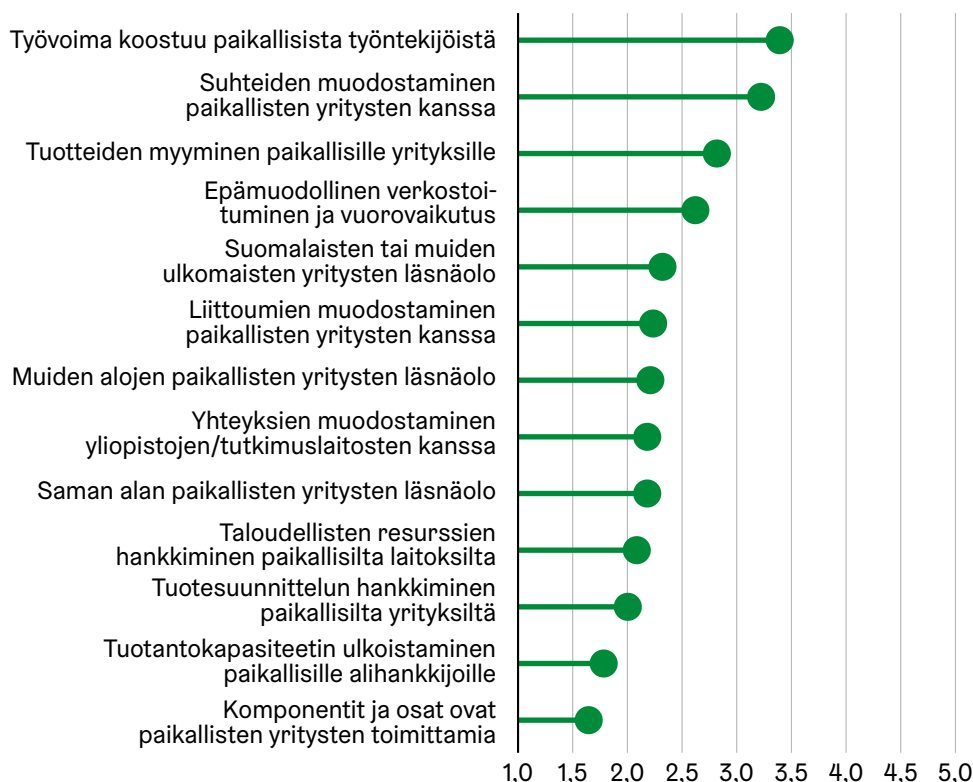
Kuvio 5. Markkinoihin liittyvien motiivien vastausten jakauma

Myös uusien markkinoiden saavuttaminen lähialueella eli muissa Baltian maissa oli vastaajien mukaan keskimäärin jonkin verran tärkeää. Noin 40 prosenttia vastaajista piti uusien markkinoiden saavuttamista lähialueella tärkeänä tai erittäin tärkeänä. Markkinoiden koon ja kasvumahdollisuuksien ohella markkinoita etsivien motiivien joukossa tärkeämpiä investointiperusteita ovat keskeisten toimittajien tai asiakkaiden seuraaminen Viroon ja kilpailupaine kotimaan markkinoilla. Tuotantokustannusten alentaminen siirtämällä tuotantolaitoksia lähemmäksi kohdemarkkinoita sai keskimääräistä alhaisemman vastausarvon, mutta reilu kolmasosa vastaajista piti sitä tärkeänä tai erittäin tärkeänä investointiperusteena. Vähiten tärkeinä esitetyistä markkinoiden etsimiseen liittyvistä motiiveista vastaajat pitivät kilpailijoiden seuraamista uusille markkina-alueille sekä tuotteiden mukauttamista paikallisten markkinoiden tarpeisiin. Noin viidesosa vastaajista piti näitä tekijöitä tärkeinä tai erittäin tärkeinä syinä omistaa yritys Virossa.

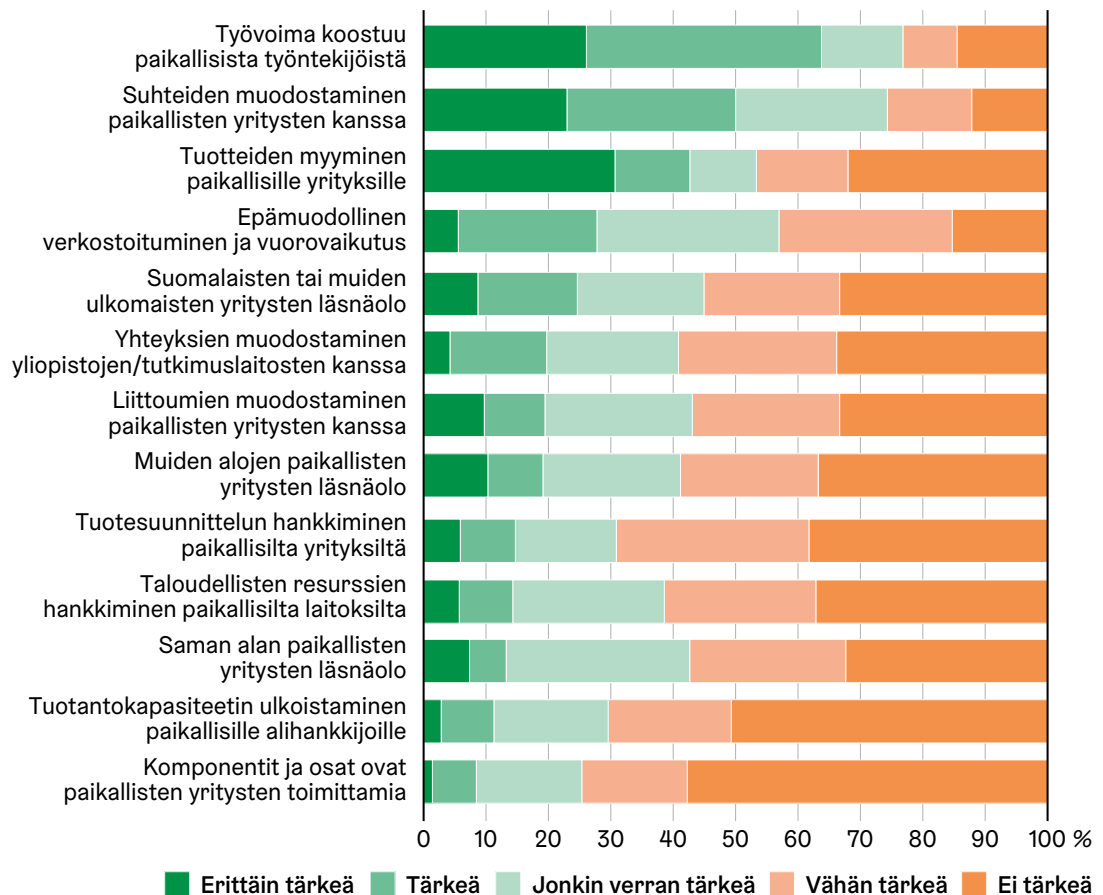
Suomalaisyritysten Viron investointien myötä muodostuviin verkostoihin liittyvien motiivikysymysten (kysymys 14) on tarkoitus selvittää, missä määrin suomalaisyritysten investointimotiivit heijastavat pyrkimyksiä investoida paikallisiin verkostoihin Virossa. Tämä on mielenkiintoista, sillä tutkimuskirjallisuuden mukaan yritysten väliset verkostot tytäryhtiöiden ja paikallisten yritysten sekä muiden toimijoiden välillä voivat laajentaa monikansallisten yritysten innovaatiotoimintaa varten käytettävissä olevia resursseja (Iammarino & McCann 2013). Verkostojen etsimiseen liittyvien motiivikysymysten kohtiin vastasi 68–75 yritystä. Kuvion 5 mukaan paikallisiin verkostoihin liittyvistä motiiveista korkeimman vastausarvon (3,5) sai työvoiman koostuminen paikallisista työntekijöistä. Tämän motiivin vastausarvo on maantieteellisen läheisyyden ja uusien Viron markkinoiden saavuttamisen ohella koko aineiston korkeimpia. Noin 64 prosenttia vastaajista piti työvoiman koostumista paikallisista työntekijöistä tärkeänä tai erittäin tärkeänä. Työvoiman kautta muodostuva yhteys voi olla keskeinen verkostoside, sillä erityisesti koulutetun työvoiman palkkaaminen voi luoda ulkomaisen yrityksen kannalta tärkeää suhdettä omaa (Chen ym. 2004).

Kuvio 6. Paikallisiin verkostoihin liittyvien motiivien tärkeys keskimäärin (1=ei tärkeä, 2=vähän tärkeä, 3=jonkin verran tärkeä, 4=tärkeä, 5=erittäin tärkeä)

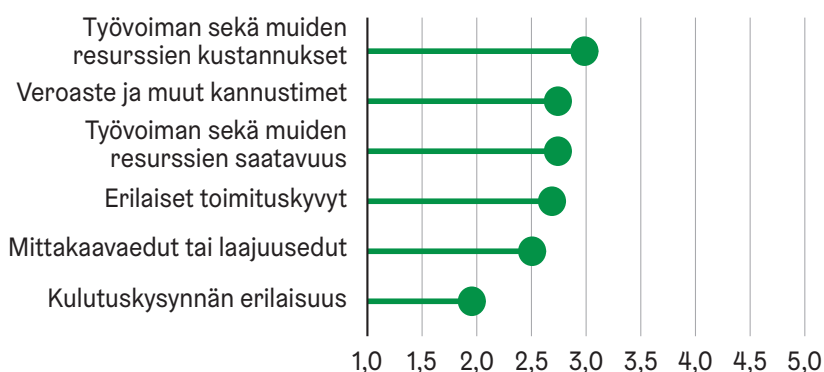
Toiseksi tärkeimpänä verkostoihin liittyvänä motiivina pidettiin pitkäaikaisten suhteiden muodostamista paikallisten yritysten kanssa. Puolet vastaajista piti tätä investointimotivina tärkeänä tai erittäin tärkeänä. Tämä viittaa siihen, että monikansalliset yritykset huomioivat sijaintipäätöksessään myös muiden yritysten läsnäolon investoinnin kohdealueella, mitä heijastaa myös epämuodollisen verkostoitumisen ja vuorovaikutuksen saama suurempi painoarvo paikallisiin kytköksiin liittyvien motiivien joukossa. Keskimääräistä tärkeämpänä verkostoihin liittyvänä motiivina erottuu lisäksi tuotteiden myyminen paikallisille yrityksille, minkä voi nähdä liittyvän myös uusien markkinoiden saavuttamisen teemaan. Verkostoituminen vaikuttaa tulosten mukaan olevan vastaajille merkittävämpi yleisluonteisena ilmiönä, sillä verkostoja ei pidetty erityisen tärkeänä mihinkään tiettyihin tahoihin, kuten saman tai muiden alojen yrityksiin, muihin monikansallisiin tai suomalaisiin yrityksiin tai yliopistoihin ja tutkimuslaitoksiin. Myöskään muodollisempien liittoumien tai tuotesuunnittelun ja innovaatioiden hankkimisen kaltaisia tutkimus- ja kehittämistoiminnan verkostoja ei määritelty kovin tärkeiksi. Vähiten tärkeitä verkostoitumismotiviteja vastausten mukaan olivat alihankintaverkostojen muodostaminen sekä komponenttien ja osien hankkiminen paikallisilta yrityksiltä. Kuvion 7 mukaan yli puolet vastaajista ei pitänyt näitä tekijöitä ollenkaan tärkeinä. Kyseisten tekijöiden vähäisempää merkitystä voi selittää se, että niiden voi katsoa olevan tuotantoprosessin kannalta riskialttiimpaa verkostoitumistoimintaa (vrt. Chen ym. 2004).

Kuvio 7. Paikallisiin verkostoihin liittyvien motiivien vastausten jakauma

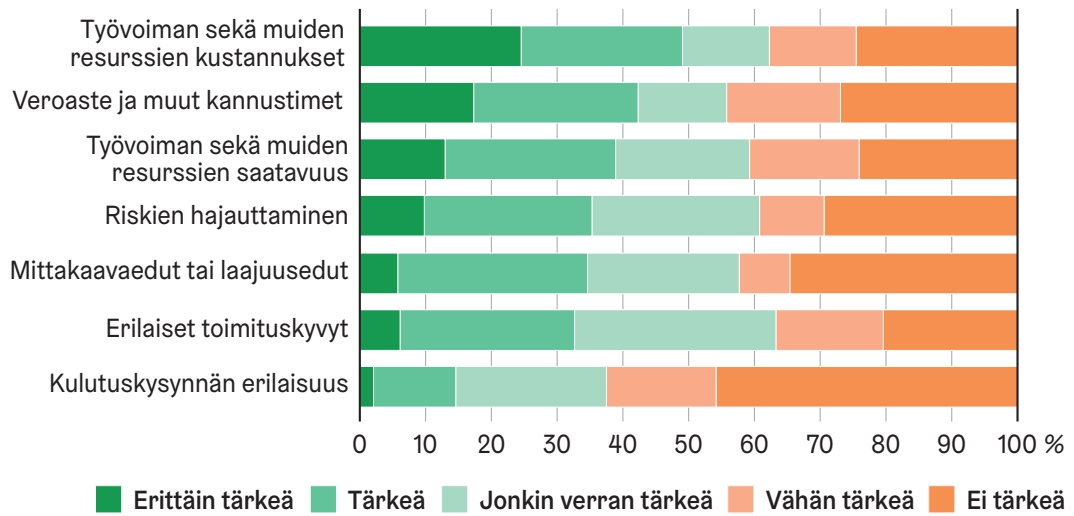
Monikansallisen yrityksen sijoitusmotiivina voi olla myös aikaisemmin tehtyjen investointien rationalisointi siten, että yritys hyötyy mahdollisimman paljon maantieteellisesti hajautettujen toimintojen yhteisestä hallinnoinnista. Tutkimuskirjallisuuden mukaan tämän tyyppisten investointien tarkoituksena on joko hyödyntää eri maiden eroja perinteisten tuotannontekijöiden, kuten maan, työvoiman ja pääoman saatavuudessa ja suhteellisissa kustannuksissa tai hyödyntää maiden välisiä eroja esimerkiksi toimituskyvyissä ja kuluttajien makutottumuksissa sekä mittakaavaetuja tuotannon volyymissa ja laajuusetuja tuotannon moninaisuudessa. Ensiksi mainittu resurssi-intensiivinen investointityyppi tapahtuu yleensä kustannustasoltaan erilaisten maiden välillä, kun taas jälkimmäinen tyyppi maiden välillä, joissa on samankaltaiset taloudelliset rakenteet ja tulotasot. Koska tuotannon tehokkuutta etsivät motiivit liittyvät usein jo tehtyjen investointien rationalisointiin, kysymykset tämän tyyppisistä motiiveista (kysymys 15 liitteessä 1) on rajattu tässä selvityksessä suomalaisyrityksiin, joilla on tuotannollista toimintaa myös muualla kuin kotimaassa. Tuotannon tehokkuuden etsimiseen liittyvien motiivikysymysten kohtiin vastasi 48–54 yritystä.

Kuvio 8. Tuotannon tehokkuuteen liittyvien motiivien tärkeys keskimäärin (1=ei tärkeä, 2=vähän tärkeä, 3=jonkin verran tärkeä, 4=tärkeä, 5=erittäin tärkeä)

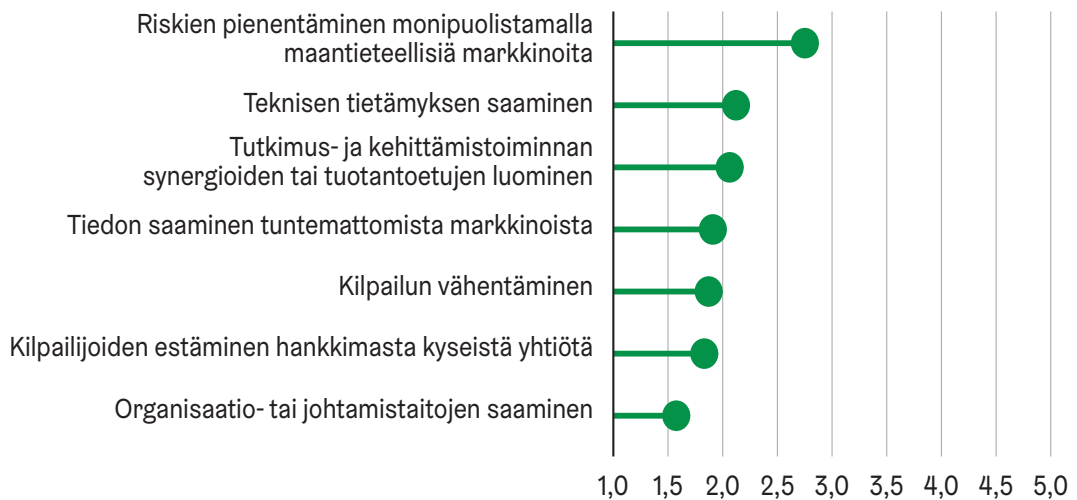
Kuvion 8 mukaan suomalaisten yritysten Viroon suuntautuvien investointien tuotannon tehokkuuden etsimisen motiivit liittyvät lähinnä resurssi-intensiivisten toimintojen keskittämiseen kohdealueelle, sillä vastausten mukaan tärkein motiivi yritysten omistamiselle on työvoiman sekä muiden resurssien kustannuksissa olevien erojen hyödyntäminen. Kuten kuviosta 9 näkyy, lähes puolet vastaajista piti tätä motiivia tärkeänä tai erittäin tärkeänä. Myös työvoiman sekä muiden resurssien saatavuudessa olevien erojen hyödyntäminen oli keskimääräistä tärkeämpää. Alhaisempien kustannusten tärkeyteen tuotannon rationalisoinnissa viittaa lisäksi veroasteen ja muiden kannustimien erojen hyödyntämisen motiivin keskimääräistä korkeampi vastausarvo. Sen sijaan tuotannon mittakaava- tai laajuussetujen sekä kulutuskysynnän erilaisuuden hyödyntämisen motiivien vastausarvot olivat keskimääräistä alhaisemmat. Erityisesti kulutuskysynnän erilaisuutta painotettiin vastauksissa selvästi vähemmän, sillä ainoastaan noin 15 prosenttia vastaajista piti sitä tärkeänä tai erittäin tärkeänä.

Kuvio 9. Tuotannon tehokkuuteen liittyvien motiivien vastausten jakauma

Ulkomaisten investointien motiivit voivat liittyä myös yritysten pyrkimyksiin ylläpitää tai parantaa kansainvälistä kilpailukykyään hankkimalla muiden ulkomaisten yritysten aineellisia ja aineettomia resursseja. Tällaisten strategisia etuja etsivien investointien motiivi ei kuitenkaan ole hyödyntää kustannuksiin tai markkinoihin liittyviä etuja kilpailijoihin nähden vaan enemmänkin säilyttää tai vahvistaa yrityksen omistusetuja tai heikentää sen kilpailijoiden omistusetuja. Strategisia resursseja etsivät yritykset investoivat hankkimalla muiden yritysten resursseja, joten kysymys strategisiin resursseihin liittyvistä motiiveista (kysymys 16 liitteessä 1) on rajattu tässä selvityksessä yrityksiin, joiden Viroom suuntautuvan investoinnin muoto oli yritysfuusio tai yritysosto. Strategisten resurssien etsimisen kysymysryhmän kohtiin vastasi 25–28 yritystä.

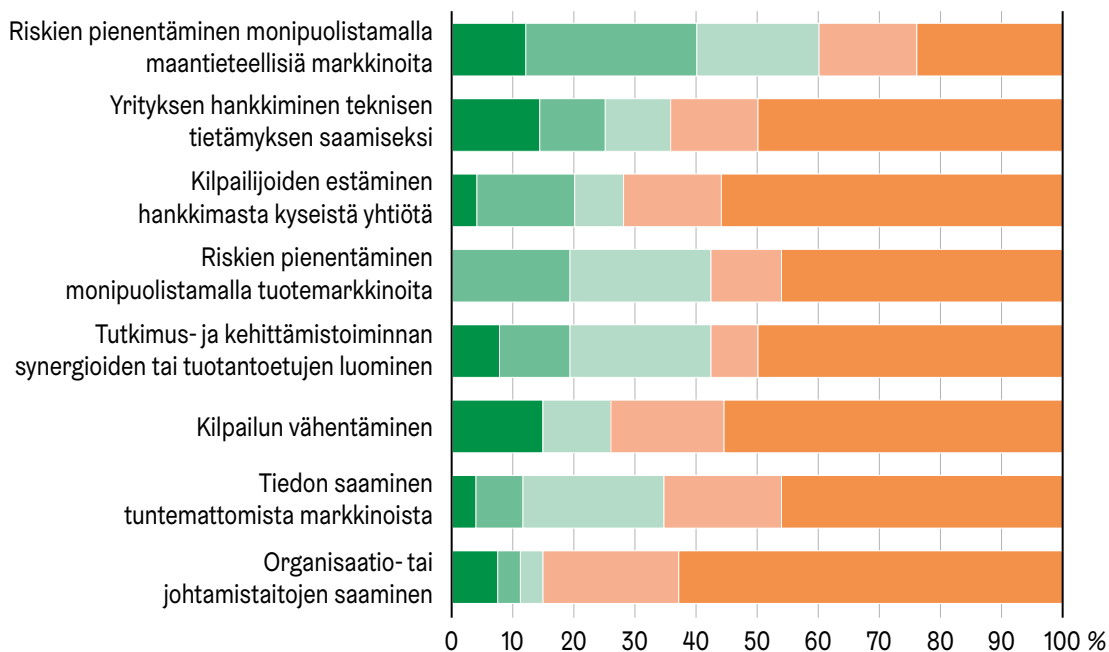
Kuvio 10. Strategisten resurssien hankintaan liittyvien motiivien tärkeys keskimäärin (1=ei tärkeä, 2=vähän tärkeä, 3=jonkin verran tärkeä, 4=tärkeä, 5=erittäin tärkeä)

Dunningin ja Lundanin (2008) mukaan strategisissa investoinneissa on odotuksena, että toisen yrityksen hankinta tuo investoijalle etuja esimerkiksi avaamalla uusia markkinoita, luomalla tutkimus- ja kehittämistoiminnan synergioita tai tuotantoetuja, mahdollistamalla

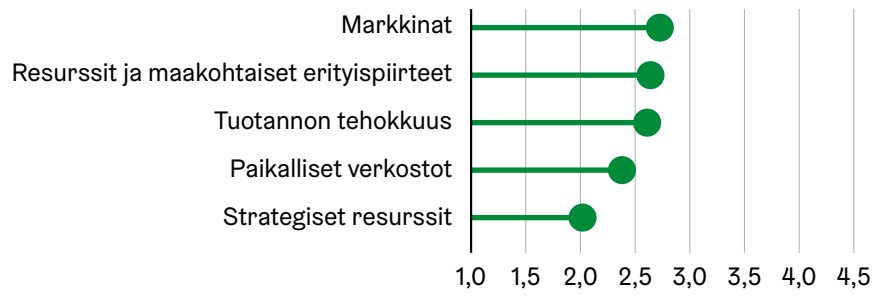
riskien hajauttamisen monipuolistamalla maantieteellisiä tai tuotemarkkinoita, luomalla markkinavoimaa, alentamalla transaktiokustannuksia, tuomalla investoijalle uusia organisaatitaitoja, jakamalla hallinnollisia kustannuksia tai lisäämällä strategista joustavuutta. Kuvion 10 mukaan näistä tekijöistä kyselyn vastaajat pitivät selvästi tärkeimpänä syynä toisen yrityksen hankkimiselle riskien pienentämistä monipuolistamalla maantieteellisiä markkinoita. On kuitenkin huomioitava, että 60 prosenttia vastaajista piti tätäkin motiivia korkeinaan jonkin verran tärkeänä. Muiden strategisten resurssien hankinnan kysymysryhmän motiivien vastausarvot eivät poikenneet merkittävästi toisistaan, lukuun ottamatta organisaatio- tai johtamistaitojen hankkimisen motiivia, jonka vastausarvo oli kysymysryhmän keskimääräistä vastausarvoa selvästi alhaisempi. Kyseistä motiivia piti merkityksettömänä tai korkeintaan vähän tärkeänä 85 prosenttia kyselyn vastaajista.

Kuvio 11. Strategisiin resursseihin liittyvien motiivien vastausten jakauma

Investointimotiiveja käsittelevien viiden kysymysryhmän keskimääräisten vastausarvojen vertailun mukaan (kuviot 12) vastaajat pitivät tärkeimpänä markkinoiden löytämiseen liittyviä motiiveja. Keskimääräinen vastausarvo oli toiseksi korkein resursseihin ja Viron erityispiirteisiin liittyvien motiivien kysymysryhmässä ja kolmanneksi korkein tuotannon tehokkuuden motiiveja tarkastelevien kysymysten ryhmässä. Paikallisiin verkostoihin liittyviä motiiveja pidettiin keskimäärin vähemmän tärkeinä, mutta myös tämän kysymysryhmän joukossa oli motiiveja, joita vastaajat pitivät keskimäärin ainakin jonkin verran tärkeinä. Strategisten resurssien hankintaan liittyvien motiivien selvästi alhaisempi keskimääräinen vastausarvo viittaa siihen, että kyseiset motiivit eivät olleet hallitsevia sellaistenkaan vastaajien joukossa, joiden Viroon suuntautuvan investoinnin muoto oli toisten yritysten hankkiminen yritysfuusion tai -oston kautta.

Kuvio 12. Kysymysryhmien keskimääräiset vastausarvot teemoittain (1=ei tärkeä, 2=vähän tärkeä, 3=jonkin verran tärkeä, 4=tärkeä, 5=erittäin tärkeä)

Johtopäätökset

Suomen ja Viron välinen taloudellinen vuorovaikutus on lisääntynyt kahden viime vuosikymmenen aikana nopeasti. Tavaroiden ja palveluiden kauppa, yritysten rajat ylittävä liiketoiminta, liikenne, matkailu sekä työvoimavirrat ovat kasvaneet erityisesti maiden pääkaupunkien Helsingin ja Tallinnan välillä. Raja-alueen taloudellista yhteistyötä pidetään alueiden kehityksen kannalta tärkeänä, sillä se nähdään vastauksena talouden globalisaation myötä lisääntyneen kansainvälisen kilpailun ja Helsingin ja Tallinnan syrjäisen sijainnin alueiden kilpailukyvyille asettamille haasteille (Roose & Lepik 2014).

Suomen ja Viron välinen maantieteellinen, kulttuurinen ja kielellinen läheisyys edistävät maiden välistä taloudellista yhdentymistä. Taloudellisten virtojen viimeaikaisen kasvun Suomen ja Viron välillä on nähty perustuvan vahvasti myös eroihin hinta- ja palkkatasossa sekä kiinteistöjen hinnoissa. Alhaisemmat työvoimakustannukset ovat aikaisempien tutkimustulosten mukaan vaikuttaneet niin suomalaisten teollisuuden kuin palvelualojen yritysten päätöksiin investoida Viroon (CEMAT 2005), kuten myös logistiset tekijät sekä yrityksille suotuisa lainsäädäntö, verotus ja hallinnon keveys (Laakso & Kalvet 2018). Lisäksi suomalaisyritysten investointeja on houkutelut alueelle Viron ja muiden Baltian maiden markkinoiden nopea kasvu, mikä on mahdollistanut suomalaisten yritysten kasvun, kun se ei ole enää ollut merkittävässä määrin mahdollista kotimarkkinoilla (CEMAT 2005; Lovio 2006).

Tuotantokustannukset olivat suomalaisyritysten näkökulmasta erityisen edullisia Virossa 1990-luvun loppuun saakka. Suomen ja Viron välillä on hintaeroja edelleen, mutta ne eivät ole enää yhtä suuria; työvoimakustannukset olivat Virossa kymmenen kertaa halvempia 1990-luvulla, kun nykyään ne ovat 2–3 kertaa edullisempia (Roose & Lepik 2014). Viron liiketoimintaympäristön muutokset vuosien varrella ovat vaikuttaneet Viron kilpailuetuihin investointien houkuttelemisessa, minkä voisi olettaa vaikuttaneen jossain määrin myös suomalaisten monikansallisten yritysten ulkomaisten toimintojen sijaintipäätösten motiiveihin.

Osana Euroopan laajuista alueiden välisen vuorovaikutuksen muotoja ja hallintomalleja tutkivaa ja kehittävää ROBUST-hanketta laadittiin selvitys Suomen ja Viron välisestä taloudellisesta vuorovaikutuksesta suomalaisyritysten Viroon suuntautuvien ulkomaisien suorien sijoitusten motiivien valossa. Kysymystä lähestyttiin tarkastelemalla, missä määrin yritykset etsivät sijoitustensa kautta resursseja, markkinoita, tuotannollista tehokkuutta, strategisia etuja tai verkostoja. Aikaisempien tutkimusten mukaan suomalaisten yritysten suoria investointeja Viroon ja muuhun Baltiaan suuntasivat 1990-luvulla ja 2000-luvun alussa kasvavat markkinat ja halvat kustannukset (CEMAT 2005; Lovio 2006). Myös Viron maantieteellistä läheisyyttä on pidetty yleisesti tärkeänä, sillä sen on katsottu mahdollistavan toiminnan ylemmän tason organisoinnin Suomesta käsin (CEMAT 2005).

ROBUST-hankkeen osana laaditun yrityskyselyn tulosten mukaan suomalaisten yritysten motiivit omistaa tytär-, osakkuusyritys tai sivuliike Virossa ovat edelleen melko pitkälti samankaltaiset kuin suomalaisyritysten aikaisempien vuosien investointimotiivit. Tärkeimpänä motiivina suomalaisyritysten investoinneille nousi aineistosta Viron maantieteellinen läheisyys. Lähes kolme neljäsosaa vastaajista piti kyseistä motiivia tärkeänä tai erittäin tärkeänä syynä omistaa yritys Virossa. Tämä on mielenkiintoista siitä näkökulmasta, että informaatio- ja kommunikaatioteknologian sekä kuljetusteknologian kehityksen ja pääoman vapaamman liikkuvuuden myötä monikansalliset yritykset voivat organisoida toimintonsa yhä globaalimmin (Strange 1992). Selvityksen tulosten mukaan maantieteellisellä läheisyydellä vaikuttaa kuitenkin edelleen olevan merkitystä myös monikansallisten yritysten toiminnan sijaintipäätöksissä.

Selvästi yli puolet vastaajista piti lisäksi tärkeänä tai erittäin tärkeänä koulutetun työvoiman saatavuuden ja kustannusten, uusien Viron markkinoiden saavuttamisen, nykyisten markkinoiden säilyttämisen sekä työvoiman paikallisuuden motiiveja. Tämä viittaa siihen, että maantieteellisen läheisyyden ohella suomalaisten yritysten investointien suuntautumista Virossa selittää edelleen pääasiassa kasvavien markkinoiden ja halpojen kustannusten yhdistelmä. Tätä havaintoa tukee se, että motiiviryhmittäin tarkasteltuna aineiston mukaan tärkeimpiä teemoja olivat uusien markkinoiden saavuttaminen, resurssit ja maakohtaiset erityispiirteet sekä tuotannon tehokkuus. Sen sijaan investoiminen paikallisiin verkostoihin oli vastausten mukaan keskimäärin vähemmän tärkeää. Tämä on keskeistä yhtenäisen innovaatioympäristön kehityksen kannalta, sillä kun taloudellisesti edullinen sijainti on tärkeää halpahintaisten massatuotteiden tuottamisessa, uusien ja korkealaatuisten tuotteiden kehittämisestä kiinnostuneet yritykset painottavat investointien sijaintipäätöksissään osaamisintensiivisiä toimintaympäristöjä ja laatutuotteiden kysyntämarkkinoita (Lovio 2006). Tästä näkökulmasta onkin tärkeää, että kyselyaineiston mukaan työvoiman saatavuuden ja kustannusten motiivit liittyivät ensisijaisesti koulutettuun työvoimaan, kuten myös se, että noin puolet vastaajista piti pitkäaikaisten suhteiden muodostamista paikallisten yritysten kanssa tärkeänä tai erittäin tärkeänä.

Suomalaisten monikansallisten yritysten Virossa sijaitsevaan yritystoimintaan liittyvien motiivien analyysi antaa viitteitä Helsingin ja Tallinnan asemasta Suomen ja Viron välisessä integraatioprosessissa. Yli kaksi kolmasosaa kyselyyn vastanneiden suomalaisyritysten Virossa toimivista yrityksistä sijaitsee Tallinnan alueella ja reilu kymmenesosa Harjumaan maakunnan Tallinnan ulkopuolisella alueella. Vastaavasti yli puolet Virossa yrityksen omistavista suomalaisista emoyrityksistä sijaitsee pääkaupunkiseudulla ja noin kymmenen prosenttia muulla Uudellamaalla. Viime vuosikymmeninä suomalaisyritysten investointeja ovat ohjanneet Virossa maiden erilaiset erikoistumisrakenteet sekä hinta- ja palkkatason erot. Viron kilpailuetu suomalaisyritysten investointien kohdealueena on kuitenkin muuttumassa, sillä Viron talouden odotetaan kasvavan Suomen taloutta nopeammin, ja maiden välisten tuloerojen odotetaan pienenevän asteittain pitkällä aikavälillä (Laakso & Kalvet 2018).

Suomen ja Viron sekä Helsingin ja Tallinnan välisen integraation syvenemisen kannalta onkin keskeinen kysymys, missä määrin alueet ja niiden eri toimijat hyödyntävät sosiaalista, organisatorista ja innovaatioihin liittyvää potentiaalia ja mahdollisuuksia luoda uusia vuorovaikutuksen muotoja. Suomalaisten monikansallisten yritysten toimintaa käsittelevän kyselyn valossa Suomen ja Viron rajat ylittävän taloudellisen toiminnan ympäristöä voisi kehittää tässä suhteessa, sillä kyselyaineiston mukaan Virossa tytäryhtiötoimintaa harjoittavat suomalaisyritykset eivät pitäneet osaamisintensiivisiä tutkimus- ja kehittämistoiminnan verkostoja, kuten yhteyksiä yliopistoihin ja tutkimuslaitoksiin sekä muodollisempien liittoumien tai tuotesuunnittelun ja innovaatioiden hankkimista kovin tärkeinä perusteluina toimintansa sijainnille. Osaamisintensiivisemmän toiminnan harjoittaminen voisi kuitenkin vahvistaa suorien investointien etuja niin investoivalle yritykselle, laajentamalla sen innovaatiotoimintaa varten käytettävissä olevia resursseja, kuin investointien kohdealueen taloudelle. Monikansallisten yritysten läsnäolon katsotaan lisäävän tuottavuutta kohdealueen taloudessa, sillä monikansallisilla yrityksillä on yleensä huipputeknologiaan tai muuhun yrityskohtaiseen osaamiseen perustuvaa kilpailuetua, ja osan osaamisesta nähdään leviävän paikallisiin yrityksiin ja parantavan siten alueen yritysten tuottavuutta (Iammarino & McCann 2013).

Valtion rajat ylittävän alueellisen kehittämisen näkökulmasta on myös kiinnitetty huomiota siihen, että vaikka taloudellisten virtojen kasvun nähdään hyödyttävän molempia alueita, virrat Suomen ja Viron välillä ovat hyvin epäsymmetrisiä (Roose & Lepik 2014). Esimerkiksi suomalaiset yritykset harjoittavat liiketoimintaa Virossa huomattavasti enemmän kuin virolaiset yritykset Suomessa, kun taas työvoimavirrat Virossa Suomeen ovat

merkittävästi suurempia kuin toiseen suuntaan (H-TTransPlan 2012). Molempien alueiden kilpailukykyä lisäävän strategisen yhteistyön kehittämisen kannalta olisikin tärkeää siirtyminen epäsymmetrisestä, hintojen eroihin perustuvasta aluekehityksen mallista kohti osaamiseen perustuvaa alueiden välistä yhteistyötä ja integroituneempaa toiminnallista kaksoiskaupunkialuetta Helsingin ja Tallinnan seuduilla. Tärkeää olisi rajat ylittävien osaamisverkostojen vahvistaminen esimerkiksi tukemalla tutkimus- ja kehittämis-toimintaa ja ottamalla yritystoiminnan kehittämiseen mukaan molempien alueiden korkeakouluja, tutkimuslaitoksia, pääomasijoittajia ja julkisen sektorin toimijoita (Roose & Lepik 2014). Kansainvälisesti toimivilla ja siten luonnostaan eri alueiden välille yhteyksiä muodostavilla monikansallisilla yrityksillä on keskeinen rooli innovaatio- ja osaamisvirtojen luomisessa ja ylläpitämisessä.

Slutsatser

Den ekonomiska växelverkan mellan Finland och Estland har ökat snabbt under de två senaste decennierna. Handeln med varor och tjänster, den gränsöverskridande affärsverksamheten, trafiken, turismen och arbetskraftsströmmarna har ökat särskilt mellan ländernas huvudstäder Helsingfors och Tallinn. Gränsområdets ekonomiska samarbete anses viktigt med tanke på regionernas utveckling, eftersom det betraktas som ett svar på de utmaningar som konkurrenskraften utgör och som är en konsekvens av den tilltagande konkurrensen till följd av den ekonomiska globaliseringen samt Helsingfors och Tallinns avlägsna geografiska läge (Roose & Lepik 2014).

Den geografiska, kulturella och språkliga närheten mellan Finland och Estland främjar den ekonomiska integrationen länderna emellan. Det har ansetts att den senaste tidens växande ekonomiska strömmar starkt har bottnat också i skillnader i pris- och lönenivån samt fastighetspriserna. De lägre arbetskraftskostnaderna har enligt tidigare forskningsresultat inverkat på både finländska industriföretags och servicebranschföretags beslut att investera i Estland (CEMAT, 2005). Detsamma gäller logistiska omständigheter liksom lagstiftningen, beskattningen och den lätta byråkratin, vilka är gynnsamma för företag (Laakso & Kalvet 2018). Det som också har lockat finländska företag att investera i regionen är det faktum att den estniska och de övriga baltiska ländernas marknad har vuxit snabbt, vilket har gjort det möjligt för finländska företag att expandera i ett läge där det inte i någon väsentlig utsträckning längre har varit möjligt på hemmamarknaden (CEMAT 2005; Lovio 2006).

Produktionskostnaderna i Estland var fram till slutet av 1990-talet särskilt förmånliga ur finländska företags synvinkel. Det finns alltså prisskillnader mellan Finland och Estland, men de är inte längre lika stora. På 1990-talet var arbetskraftskostnaderna i Estland en tiondel av de finländska, medan de i dagens läge är mellan hälften och en tredjedel (Roose & Lepik 2014). Förändringarna i Estlands företagsklimat har under årens lopp inverkat på Estlands konkurrensfördelar när det gäller att locka till sig investeringar, vilket enligt vad man kan anta har inverkat i någon mån också på finländska multinationella företags motiv för beslut om placering av funktioner utomlands.

Denna forskningsöversikt har utarbetats inom ramen för det europeiska ROBUST-projektet för utforskning och utveckling av former och förvaltningsmodeller för växelverkan mellan regioner. Översikten belyser den ekonomiska växelverkan mellan Finland och Estland mot bakgrund av motiven för finländska företags direkta investeringar i Estland. Man tacklade frågeställningen genom att ta upp till granskning i vilken mån företagen med hjälp av sina investeringar är ute efter resurser, marknader, produktionsmässig effektivitet, strategiska fördelar eller nätverk. Enligt tidigare forskning var det den växande marknaden och de låga kostnaderna som på 1990-talet och i början av 2000-talet fick finländska företag att rikta in sig på Estland och övriga Baltikum och göra direkta investeringar där (CEMAT 2005; Lovio 2006). Den geografiska närheten till Estland har också allmänt uppfattats som viktig, eftersom den har ansetts göra det möjligt att organisera verksamhetens högre nivå med Finland som bas (CEMAT 2005).

Resultaten av den företagsenkät som utarbetades som en del av ROBUST-projektet visar att företagens motiv att äga dotterbolag, intresseföretag eller en filial i Estland alltså i hög grad är desamma som då det gäller finländska företags investeringsmotiv under tidigare år. Estlands geografiska närhet visade sig vara det viktigaste motivet för de finländska företagens investeringar. Nästan tre fjärdedelar av respondenterna betraktade motivet i fråga som en viktig eller mycket viktig anledning till att äga ett företag i Estland. Detta är intressant ur den synvinkeln att multinationella företag har möjlighet att organisera sin verksamhet på ett alltmer globalt sätt tack vare informations- och kommunika-

tions- samt transportteknologins utveckling och den friare kapitalrörligheten (Strange 1992). Utredningen visar emellertid att geografisk närhet fortfarande har betydelse också för multinationella företag när dessa avgör vart de ska förlägga sin verksamhet.

Klart över hälften av respondenterna ansåg dessutom att viktiga eller ytterst viktiga motiv var tillgången på utbildad arbetskraft och dess kostnader, möjligheten att nå ut till en ny marknad i Estland och att hålla fast vid en existerande marknad samt den lokala arbetskraften. Detta indikerar att det som ännu, bortsett från den geografiska närheten, i huvudsak förklarar finländska företags investeringar i Estland är kombinationen av en växande marknad och låga kostnader. Då man granskar materialet per grupp av motiv, stöds den iakttagelsen av det faktum att de viktigaste temana var att nå ut till en ny marknad, resurserna och de landsspecifika särdragen samt produktionens effektivitet. På basis av svaren var investering i lokala nätverk däremot i genomsnitt mindre viktigt. Detta är viktigt med tanke på utvecklingen av en enhetlig miljö för innovationer, därför att i en situation där ett ekonomiskt fördelaktigt läge är viktigt i tillverkningen av massproducerade lågprisvaror, så betonar företag som är intresserade av att utveckla nya och högklassiga produkter tillgången på en kunskapsintensiv verksamhetsomgivning och en marknad där det finns efterfrågan på kvalitetsprodukter då de fattar beslut om verksamhetslokalisering (Lovio 2006). Enkätmaterialet visar att det ur den synvinkeln faktiskt är viktigt att de motiv som har ett samband med tillgången på arbetskraft och dess kostnader primärt var knutna till utbildad arbetskraft. Detsamma gäller det faktum att ungefär hälften av respondenterna ansåg att det var viktigt eller ytterst viktigt att upprätta långvariga relationer med lokala företag.

En analys av motiven för finländska multinationella företags verksamhet i Estland ger en fingervisning om Helsingfors och Tallinns ställning i den finländsk-estniska integrationsprocessen. Över två tredjedelar av de finländska företag som besvarade enkäten och som har företag i Estland har förlagt sin verksamhet till Tallinnregionen och drygt en tiondel i landskapet Harjumaa utanför Tallinn. På motsvarande sätt ligger över hälften av de moderbolag som har företag i Estland i huvudstadsregionen och ungefär tio procent annorstädes i Nyland. De senaste årtiondena har de finländska företagens investeringar orienterat sig mot Estland på grund av ländernas skilda specialiseringsstrukturer samt skillnaderna i pris- och lönenivåer. Estlands konkurrensfördel när det gäller att vara föremål för investeringar håller emellertid på att ändras i och med att den estniska ekonomin väntas växa snabbare än den finländska ekonomin, och inkomstskillnaderna väntas på sikt krympa gradvis (Laakso & Kalvet 2018).

Conclusions

Economic interaction between Finland and Estonia has increased fast in the last two decades. Trade in goods and services, cross-border business operations, transportation, tourism and labour flows have grown, particularly between Helsinki and Tallinn, the capital cities. Border-area economic cooperation is considered important to the development of the respective regions, as it is viewed as a means to stand up to the competitiveness challenges that are a consequence of stiffer international competition due to economic globalisation and the peripheral location of Helsinki and Tallinn (Roose & Lepik 2014).

The geographic, cultural and linguistic affinity between Finland and Estonia contributes to the economic cooperation between the countries. The recent growth of financial flows have arguably been founded largely on differences in price and wage levels and property prices. Lower labour expenditures have according to previous research findings impacted decisions by Finnish companies, those in manufacturing as well as those in the service industry, to make investments in Estonia (CEMAT 2005). Logistical criteria and business-friendly legislation, taxation and administration have contributed as well (Laakso & Kalvet 2018). Additionally, the fast growth of the Estonian market and that of the other Baltic countries has attracted investments by Finnish companies in the area as it has enabled Finnish companies to expand, when substantial growth opportunities have been absent on the home market (CEMAT 2005; Lovio 2006).

Production costs were particularly advantageous from the point of view of Finnish companies until the end of the 1990's. There are still differences in prices between Finland and Estonia, but they are not as wide as they used to be. In the 1990's, Estonian labour costs were one-tenth of those in Finland, while they currently amount to between half and one-third of the Finnish level (Roose & Lepik 2014). The changes in Estonia's business environment over the years have affected the country's competitive advantages with regard to being an attractive investment opportunity. It can be assumed that they have to some extent had an impact also on Finnish multinational companies' motives for choosing the location for their operations.

This research report has been compiled as part of the ROBUST project for the research and development of modes and administrative models for interregional interaction in Europe. The report clarifies economic interaction between Finland and Estonia in light of motives for direct foreign investments in Estonia by Finnish companies. We approached the question by investigating to what extent companies look to use their investments to find resources, markets, production efficiency, strategic advantages or networks. According to previous research, growing markets and low costs were factors that drew Finnish companies to make direct investments in Estonia and the other Baltic states in the 1990's and early 2000's (CEMAT 2005; Lovio 2006). Estonia's geographic proximity has also been considered a generally important factor, because it has been seen as enabling the companies to organise higher-level operations through Finland (CEMAT 2005).

According to the results of the company survey within the ROBUST project, the Finnish companies' motives for owning a subsidiary, associate company or branch in Estonia remain largely quite similar to the investment motives that Finnish companies maintained in previous years. Estonia's geographic proximity rose to paramount position as an investment motive for Finnish companies. Almost three-quarters of the respondents considered this motive to be an important or very important reason to own a company in Estonia. This is interesting from the point of view that multinational companies are able to organise their operations increasingly on a global scale due to the development of ICT and transportation technology and the liberalisation of the movement of capital

(Strange 1992). According to the survey results, geographic proximity still seems to be of importance when multinational companies make decisions about the location of their operations.

Additionally, clearly more than half of the respondents deemed availability and cost of trained labour to be important or very important. Access to the Estonian market, the retaining of current market positions and access to local labour were considered equally important motives. This indicates that investments by Finnish companies in Estonia are mainly driven by a combination of expanding markets and low costs in addition to geographic proximity. The observation is underpinned by the fact that the most important themes, studied by motive clusters in the data, were accessibility to new markets, resources, country-specific special features and market efficiency. The importance of investments in local networks was on the contrary considered less than average according to the responses received. This is vital from the point of view of the development of a unified innovation environment. Given that a financially advantageous location is important for those who produce low-cost mass goods, companies that are interested in developing new and high-end products put an emphasis on an operational environment that offers high knowledge density and markets where there is demand for quality products as they choose where to invest (Lovio 2006). From this point of view, it is indeed important that the survey data indicate that the motives of labour accessibility and costs were primarily linked to trained labour. Likewise, about half of the respondents appreciated the formation of durable relationships with local companies as important or very important.

An analysis of motives that drive Finnish multinational companies to maintain some of their business activities in Estonia provides indications of the positions of Helsinki and Tallinn in the integration process between Finland and Estonia. More than two-thirds of those Finnish-owned companies operating in Estonia that responded to the survey are located in the Tallinn area and just above one-tenth are situated in the rest of the Harjuma region. Correspondingly, more than half of the Finnish parent companies that own companies in Estonia are located in the Helsinki Capital Region and about ten percent in other parts of Uusimaa. In the last few decades, investments by Finnish companies in Estonia have been driven by the countries' diverging specialisation structure and differences in price and salary levels. Estonia's competitive advantage as a recipient of investments by Finnish companies is changing as the Estonian economy is growing faster than the Finnish economy and as the income gap between the countries is expected to diminish gradually in the long term (Laakso & Kalvet 2018).

The extent to which regions and their various actors exploit the social, organisational and innovations-linked potential and opportunities to create new forms of interaction is indeed a key question from the point of view of the deepening integration between Finland and Estonia and between Helsinki and Tallinn. In light of the survey about the operations of Finnish multinational companies, the business environment for Finnish-Estonian cross-border activities could be developed in this respect as Finnish companies that have Estonian subsidiaries did not, according to the survey, find knowledge-intensive research and development networks contacts particularly important to justify where to locate their operations. This applies to associations with universities and research institutes and more formal alliances, or product planning and the acquisition of innovations. More knowledge-intensive activities could however bring about a strengthening of the advantages of direct investments both to the investing company – by way of expanding the resources that are available to its innovation activities – and to the economy of the area that is the recipient of the investment. The presence of multinational companies is considered to be a factor raising the productivity of the host economy due to the fact that multinational companies normally are in possession of a competitive advantage based on high-tech or some other knowhow specific to the particular company. Some

of the knowhow is expected to trickle down to the local companies thus adding to the productivity of regional companies (Iammarino & McCann 2013).

It has also been observed that from the point of view of cross-border regional development, the economic flows between Finland and Estonia are very asymmetrical, granted that the growth of economic flows are deemed mutually beneficial (Roose & Lepik 2014). For instance, Finnish companies operate in Estonia clearly to a significantly larger extent than Estonian companies in Finland, whereas the flows of labour from Estonia to Finland are substantially larger than vice versa (H-TTTransPlan 2012). Considering the development of strategic cooperation that enhances the competitiveness of both areas, it would be important to move on from an asymmetric model of regional development based on price gaps towards a model of knowledge-based interregional cooperation and a more integrated functional twin-city region consisting of Helsinki and Tallinn. It would be important to strengthen e.g. cross-border knowledge networks by supporting research and development and through the integration of academia, research institutes, venture capitalists and public agencies into the effort to develop business operations (Roose & Lepik 2014). Multinational companies that operate internationally and hence naturally create bonds between regions play a central role in generating and maintaining flows of innovations and knowledge.

Lähteet

- Altzinger, W. (1998).** Austria's foreign direct investment in Central and Eastern Europe. "Supply Based" or "market driven"? Department of Economics Working Paper Series, 57. Inst. für Volkswirtschaftstheorie und -politik, WU Vienna University of Economics and Business, Vienna.
- Braunerhjelm, P., Halldin, T., Heum, P., Kalvet, T., Pajarinen, M., Pedersen, T., & Ylä-Anttila, P. (2010).** Large Firm Dynamics on the Nordic-Baltic Scene. Bergen: SNF.
- CEMAT (2005).** Suomalaisen yritysten kansainvälistyminen Baltiassa 1987–2004 ja investointikokemukset Virossa. Helsingin kauppakorkeakoulu, Kansainvälisten markkinoiden tutkimuskeskus CEMAT.
- Chen, T.-J., Chen, H. & Ku, Y.-H. (2004).** Foreign direct investments and local linkages. *Journal of International Business Studies*, 35(4), 320–333.
- Clarke, T. (2001).** The knowledge economy. *Education + Training*, 43(4/5), 189–196.
- Dunning, J.H. (2000).** The eclectic paradigm as an envelope for economic and business theories of MNE activity. *International Business Review* 9(2), 163–190.
- Dunning, J.H. & Lundan, S.M. (2008).** *Multinational Enterprises and the Global Economy*. Edward Elgar Publishing.
- Gorynia, M., Nowak, J. & Wolniak, R. (2005).** Motives and Modes of FDI, firm characteristics and Performance: Case studies of foreign subsidiaries in Poland. *Journal of Transnational Management*, 10(3), 55–87.
- Gulati, R. & Gargiulo, M. (1999).** Where do interorganizational networks come from? *American Journal of Sociology*, 104(5), 1439–1493.
- Hansson, A. & Hedin, K. (2007).** Motives for internalization. Small companies in Swedish incubators and science parks. Master Thesis, Department of business studies, Uppsala University.
- Helsingin kaupunki (2018).** Helsinki-Tallinna. Kaksoiskaupunkikehityksen tarkastelua tilastotietojen valossa. Helsingin kaupunki, kaupungin kanslia.
- H-TTTransPlan (2012).** *Helsinki and Tallinn on the move. Final report of H-TTTransPlan project*, Tapaninen, U. (Ed.). Lönnberg Painot OY.
- Iammarino, S. & McCann, P. (2013).** *Multinationals and Economic Geography. Location, Technology and Innovation*. Edward Elgar Publishing.
- Kale, P., Singh, H. & Perlmutter, H. (2000).** Learning and protection of proprietary assets in strategic alliances: Building relational capital. *Strategic Management Journal*, 21(3), 217–237.
- Laakso, S. & Kalvet, T. (2018).** FinEst Link Feasibility Study – Final Report. Appendix 5. Wider Economic Impacts – Background and Methods.
- Lovio, R. (2006).** Sijainti seuraa strategiaa: Kokonaiskuva suomalaisten monikansallisten globaalien karttojen muutoksista 2000–2005. ETLA Discussion Papers, The Research Institute of the Finnish Economy (ETLA), No. 1053.
- Memorandum of Understanding between the City of Helsinki and City of Tallinn (MoU).**
Saantitapa: <https://dev.hel.fi/paatokset/media/att/1b/1b6fd8aa5705c3bc52c55d88a17abeaf5ccd3683.pdf>
- Roose, A. & Lepik, K.-L. (2014).** Cross-border twin-city, territorial or relational? Double act of globalisation and EU integration in pursuit of knowledge-based urban development. Teoksessa Yigitcanlar, T., Lepik, K.-L., Krigul, M. (Eds.), *Proceedings of the 7th Knowledge Cities World Summit (KCWS 2014)*. Tallinn University & World Capital Institute, Tallinn, 69–76.

Statistics Estonia: The Estonian Labour Force Survey [viitattu: 29.1.2019].

Strange, S. (1992). States, firms, and diplomacy. *International Affairs*, 68(1), 1–15.

Suomen virallinen tilasto (SVT): Suomalaiset tytäryhtiöt ulkomailla [verkkajulkaisu].
ISSN=1798-4866. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 16.1.2019]. Saantitapa: <http://www.stat.fi/til/stu/meta.html>

OECD (2012). Cross-border regional innovation policies. Draft for discussion at workshop 10-11 September 2012.

UNCTAD (2001). *World Investment Report 2001: Promoting Linkages*. United Nations: New York and Geneva.

Liitteet

Liite 1. Kyselylomake

Suomalaiset tytäryhtiöt Virossa

Arvoisa yrityksen edustaja,

Tämän kyselytutkimuksen tarkoituksena on selvittää suomalaisten yritysten motiiveja omistaa tytär-, osakkuusyritys tai sivuliike Virossa. Tutkimus on osa Euroopan laajuisesta ROBUST-tutkimushanketta, jonka tavoitteena on tutkia ja kehittää alueiden välisen vuorovaikutuksen muotoja ja hallintomalleja.

Kyselylomakkeen täyttämiseen menee noin 15 minuuttia.

Mikäli yrityksenne omistaa Virossa useampia tytär-, osakkuusyrityksiä tai sivuliikkeitä, pyydämme teitä vastaamaan kyselyyn jokaisen yrityksenne osalta erikseen.

Kaikki vastauksenne tullaan käsittelemään täysin luottamuksellisesti. Vastaukset analysoidaan tilastollisesti, ja tulokset raportoidaan siten, että niistä ei voida tunnistaa yksittäisiä vastauksia.

Taustatietoja Virossa toimivasta yrityksestänne

1) Yrityksenne nimi

2) Millä toimialalla Virossa sijaitseva yrityksenne toimii?

- Maa- ja metsätalous
- Energia-ala
- Teollisuus
- Liike-elämän palvelut
- Kauppa
- Rahoitus- ja vakuutustoiminta
- Rakentaminen
- Kuljetus ja liikenne
- Informaatio- ja viestintäala
- Majoitus- ja ravitsemisala
- Terveyspalvelut
- Muu toiminta (voisitteko täsmentää)

3) Missä kunnassa yrityksenne sijaitsee Virossa?

4) Mikä on Virossa sijaitsevan yrityksenne henkilöstön lukumäärä?

5) Mikä oli Viron suuntautuvan investointinne muoto?

- Greenfield-investointi
- Joint venture eli yhteishanke
- Yritysfuusio
- Yritysosto
- Muu (voisitteko täsmentää)

6) Edelsikö tytäryhtiön perustamista Virossa muita markkinoille tulon muotoja?

- Ei
- Kyllä (voisitteko täsmentää muodot)

7) Mitkä seuraavista kuuluvat yrityksenne toimintaan Virossa?

- Tutkimus ja kehittäminen
- Myynti
- Tuotanto
- Hankinta
- Vienti
- Juridiikka
- Markkinointi
- Logistiikka
- Palvelu
- Muu (voisitteko täsmentää)

8) Onko yrityksellänne suunnitelmia laajentaa toimintaa Virossa?

- Ei
- Kyllä (voisitteko nimetä laajennettavat toimet, esim. tutkimus ja kehittäminen, myynti, tuotan

9) Omistaako yrityksenne tytär-, osakkuusyhtiöitä tai sivuliikkeitä muissa maissa?

- Kyllä
- Ei

10) Oletteko hyödyntäneet Virossa sijaitsevan yritystoimintanne yhteydessä julkisia palveluita yritysten kansainvälistymisen edistämiseksi (esim. Team Finland -verkosto, ELY-keskus, kaupunkien yrityspalvelut)?

- Ei
- Kyllä (voisitteko täsmentää)

11) Olisitteko tarvinneet enemmän viranomaistukea Virossa sijaitsevan yrityksenne perustamisen yhteydessä tai tarvitsetteko enemmän viranomaistukea yrityksenne nykyisessä toiminnassa?

- Ei
- Kyllä (voisitteko täsmentää)

Motiivit tytär-, osakkuusyrittöksen tai sivuliikkeen omistamiseen Virossa

Asteikko: 1 (ei tärkeä) 2 (vähän tärkeä) 3 (jonkin verran tärkeä) 4 (tärkeä) 5 (erittäin tärkeä)

12) Kuinka tärkeinä pidätte seuraavia motiiveja omistaa yritys Virossa?

	1	2	3	4	5
Maan tai muiden luonnonvarojen hankinta	☐	☐	☐	☐	☐
Kouluttamattoman tai vähän koulutetun työvoiman kustannukset	☐	☐	☐	☐	☐
Kouluttamattoman tai vähän koulutetun työvoiman saatavuus	☐	☐	☐	☐	☐
Koulutetun työvoiman kustannukset	☐	☐	☐	☐	☐
Koulutetun työvoiman saatavuus	☐	☐	☐	☐	☐
Paikallinen viestintäinfrastruktuuri	☐	☐	☐	☐	☐
Paikallinen liikenneinfrastruktuuri	☐	☐	☐	☐	☐
Logistiset toimintaedellytykset	☐	☐	☐	☐	☐
Tuotantopanosten (mm. energian, materiaalien, komponenttien, puolivalmiiden hyödykkeiden) saatavuus ja hinta	☐	☐	☐	☐	☐
Työmarkkinoiden lainsäädännön ja käytäntöjen sopivuus	☐	☐	☐	☐	☐
Muun oikeus- ja sääntelyjärjestelmän sopivuus	☐	☐	☐	☐	☐
Vero- tai investointikannustimet	☐	☐	☐	☐	☐
Kulttuurinen läheisyys	☐	☐	☐	☐	☐
Maantieteellinen läheisyys	☐	☐	☐	☐	☐
Suomesta suuntautuva turismi	☐	☐	☐	☐	☐

Asteikko: 1 (ei tärkeä) 2 (vähän tärkeä) 3 (jonkin verran tärkeä) 4 (tärkeä) 5 (erittäin tärkeä)

13) Kuinka tärkeinä pidätte seuraavia motiiveja omistaa yritys Virossa?

	1	2	3	4	5
Nykyisten markkinoiden säilyttäminen tai suojeleminen	☐	☐	☐	☐	☐
Uusien markkinoiden saavuttaminen Virossa	☐	☐	☐	☐	☐
Uusien markkinoiden saavuttaminen Baltiassa	☐	☐	☐	☐	☐
Keskeisten toimittajien tai asiakkaiden seuraaminen	☐	☐	☐	☐	☐
Kilpailijoiden seuraaminen	☐	☐	☐	☐	☐
Tuotantokustannusten alentaminen siirtämällä tuotantolaitoksia lähemmäksi kohdemarkkinoita	☐	☐	☐	☐	☐
Tuotteiden mukauttaminen paikallisten markkinoiden tarpeisiin	☐	☐	☐	☐	☐
Kilpailupaine kotimarkkinoilla	☐	☐	☐	☐	☐

Asteikko: 1 (ei tärkeä) 2 (vähän tärkeä) 3 (jonkin verran tärkeä) 4 (tärkeä) 5 (erittäin tärkeä)

14) Kuinka tärkeinä pidätte seuraavia motiiveja omistaa yritys Virossa?

	1	2	3	4	5
Komponentit ja osat ovat paikallisten yritysten toimittamia	☐	☐	☐	☐	☐
Tuotteiden myyminen paikallisille yrityksille	☐	☐	☐	☐	☐
Tuotesuunnittelun tai innovaatioiden hankkiminen paikallisilta yrityksiltä	☐	☐	☐	☐	☐
Liittoumien muodostaminen paikallisten yritysten kanssa	☐	☐	☐	☐	☐
Työvoima koostuu paikallisista työntekijöistä	☐	☐	☐	☐	☐
Paikallisen tuotantokapasiteetin ulkoistaminen paikallisille alihankkijoille	☐	☐	☐	☐	☐
Taloudellisten resurssien hankkiminen paikallisilta laitoksilta	☐	☐	☐	☐	☐
Saman alan paikallisten yritysten läsnäolo	☐	☐	☐	☐	☐
Muiden alojen paikallisten yritysten läsnäolo	☐	☐	☐	☐	☐
Suomalaisten tai muiden ulkomaisten yritysten läsnäolo	☐	☐	☐	☐	☐
Pitkäaikaisten suhteiden muodostaminen paikallisten yritysten kanssa	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteyksien muodostaminen yliopistojen/tutkimuslaitosten kanssa	☐	☐	☐	☐	☐
Epämuodollinen verkostoituminen ja vuorovaikutus	☐	☐	☐	☐	☐

Asteikko: 1 (ei tärkeä) 2 (vähän tärkeä) 3 (jonkin verran tärkeä) 4 (tärkeä) 5 (erittäin tärkeä)

15) Seuraavat kysymykset koskevat yrityksiä, joilla on tuotannollista toimintaa useissa maissa. Kuinka tärkeinä pidätte seuraavia motiiveja omistaa yritys Virossa?

	1	2	3	4	5
Työvoiman sekä muiden resurssien saatavuudessa olevien erojen hyödyntäminen eri maissa	☐	☐	☐	☐	☐
Työvoiman sekä muiden resurssien kustannuksissa olevien erojen hyödyntäminen eri maissa	☐	☐	☐	☐	☐
Hyödyntää riskien hajauttamisen etuja tuottamalla eri maissa	☐	☐	☐	☐	☐
Kulutuskysynnän erilaisuuden hyödyntäminen eri maissa	☐	☐	☐	☐	☐
Erilaisten toimituskykyjen hyödyntäminen eri maissa	☐	☐	☐	☐	☐
Veroasteen ja muiden kannustimien erojen hyödyntäminen eri maissa	☐	☐	☐	☐	☐
Mittakaavaetujen (tuotannon volyymin) tai laajuusetujen (tuotannon moninaisuuden) hyödyntäminen hajauttamalla tuotantoa eri maihin	☐	☐	☐	☐	☐

Asteikko: 1 (ei tärkeä) 2 (vähän tärkeä) 3 (jonkin verran tärkeä) 4 (tärkeä) 5 (erittäin tärkeä)

16) Seuraavat kysymykset koskevat yrityksiä, joiden Viroon suuntautuvan investoinnin muoto oli yritysfuusio tai yritysosto. Kuinka tärkeinä pidätte seuraavia motiiveja omistaa yritys Virossa?

	1	2	3	4	5
Yrityksen hankkiminen tiedon saamiseksi tuntemattomista markkinoista	☐	☐	☐	☐	☐
Yrityksen hankkiminen kilpailun vähentämiseksi	☐	☐	☐	☐	☐
Yrityksen hankkiminen estämään kilpailijoita hankkimasta kyseistä yhtiötä	☐	☐	☐	☐	☐
Yrityksen hankkiminen tutkimus- ja kehittämistoiminnan synergioiden tai tuotantoetujen luomiseksi	☐	☐	☐	☐	☐
Yrityksen hankkiminen teknisen tietämyksen saamiseksi	☐	☐	☐	☐	☐
Yrityksen hankkiminen riskien pienentämiseksi monipuolistamalla tuotemarkkinoita	☐	☐	☐	☐	☐
Yrityksen hankkiminen riskien pienentämiseksi monipuolistamalla maantieteellisiä markkinoita	☐	☐	☐	☐	☐
Yrityksen hankkiminen organisaatio- tai johtamistaitojen saamiseksi	☐	☐	☐	☐	☐

© Copyright www.questback.com. All Rights Reserved.

Kysely suomalaisista tytäryhtiöistä Virossa

Arvoisa yrityksen edustaja,

Olemme tekemässä tutkimusta suomalaisten yritysten tytäryhtiötoiminnasta Virossa. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää suomalaisten yritysten motiiveja omistaa tytär-, osakkuusyritys tai sivuliike Virossa. Osallistumalla kyselyyn annatte arvokasta tietoa Viro-Suomi yritystoiminnan tutkimukseen ja kehittämistoimintaan. Yrityksenne on valittu mukaan tutkimukseen, sillä Tilastokeskuksen konsernirekisterin mukaan yrityksellänne on Virossa toimiva tytär-, osakkuusyritys tai sivuliike.

Tilastokeskuksen mukaan suomalaisilla yrityksillä oli vuonna 2015 Virossa 410 tytäryhtiötä, joiden henkilöstömäärä oli 23 500 ja liikevaihto 4,1 miljardia euroa. Suomalaisella yritystoiminnalla on erittäin suuri vaikutus Viron kansantalouteen, työllisyyteen ja aluekehitykseen sekä Suomen ja Viron väliseen taloudelliseen vuorovaikutukseen.

Kyselylomake sisältää kysymyksiä yrityksenne tavoitteista ja perusteista investoida Viroon sekä yrityksen taustatiedoista. Luotettavan tiedon saamiseksi on tärkeää, että mahdollisimman monet erilaiset yritykset vastaavat kyselyyn. Useimmat kysymykset edellyttävät vastaajalta ainoastaan parhaiten sopivan vastausvaihtoehdon valitsemisen, joten kyselylomakkeen täyttämiseen menee noin 15 minuuttia. Kaikki vastaukset tullaan käsittelemään täysin luottamuksellisesti. Vastaukset analysoidaan tilastollisesti, ja tulokset raportoidaan siten, että niistä ei voida tunnistaa yksittäisiä vastauksia.

Jos ette koe olevanne oikea henkilö vastaamaan kyselyyn, voisitteko ystävällisesti välittää tämän viestin eteenpäin yrityksessänne parhaaksi katsomallenne henkilölle. Mikäli yrityksenne omistaa Virossa useampia tytär-, osakkuusyrityksiä tai sivuliikkeitä, pyydämme teitä vastaamaan kyselyyn jokaisen yrityksenne osalta erikseen.

Voitte osallistua tutkimukseen vastaamalla kyselyyn seuraavasta linkistä:

Tutkimus on osa Euroopan laajuista ROBUST - Rural-Urban Outlooks, Unlocking Synergistic Trajectories - tutkimushanketta, jonka tavoitteena on tutkia ja kehittää alueiden välisen vuorovaikutuksen muotoja ja hallintomalleja. Lisätietoja hankkeesta löytyy osoitteesta <http://rural-urban.eu/>. Helsingin kaupungin Kaupunkitutkimus ja tilastot -yksikkö on mukana tutkimushankkeessa ja vastaa Suomalaiset tytäryhtiöt Virossa -tutkimuksen toteutuksesta.

Kyselyn vastaukset tullaan säilyttämään salasanasuojatussa kansiossa Helsingin kaupungin kaupunkitutkimus- ja -tilastot -yksikön turvallisella palvelimella sekä salasanasuojatussa kansiossa Wageningenin yliopiston maaseutusosiologian ryhmän (ROBUST-tutkimushankkeen koordinaattori) turvallisella palvelimella kuuden vuoden ajan projektin päättymisestä. Tämän jälkeen tiedot tullaan poistamaan.

Vastaamme mielellämme mahdollisiin tutkimushankkeeseemme liittyviin kysymyksiinne.

Kiitämme teitä jo etukäteen osallistumisesta tutkimukseen!

Yhteistyöterveisin,

Tamás Lahdelma
Tutkija
Helsingin kaupunki, kaupunginkanslia, kaupunkitutkimus- ja -tilastot -yksikkö
tamas.lahdelma@hel.fi
p. 09 310 36397

ROBUST-projekti on saanut rahoituksena Euroopan Unionin "Horisontti 2020" -tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelmasta (RUR-01-2016) sopimusnumerolla 727988.

Suomalaiset tytäryhtiöt Virossa

Kyselytutkimus monikansallisten yritysten investointimotiiveista

Taloudellinen vuorovaikutus Viron ja Suomen välillä on lisääntynyt nopeasti viime vuosikymmeninä tavaroiden ja palveluiden kaupan sekä yritystoiminnan, liikenteen, matkailun ja työvoimavirtojen osalta. Suomen ja Viron talouksien integraation syveneminen on lisännyt ihmisten ja tavaroiden liikkuvuutta erityisesti maiden pääkaupunkien Helsingin ja Tallinnan alueiden välillä. Tässä tutkimuskatsauksessa selvitetään Suomen ja Viron välistä taloudellista vuorovaikutusta Suomesta Viroon suuntautuvien suorien sijoitusten motiiveja käsittelevän yrityskyselyn valossa. Kysymystä lähestytään selvittämällä, missä määrin yritykset etsivät sijoitustensa kautta resursseja, markkinoita, tuotannollista tehokkuutta, strategisia etuja tai verkostoja.

Helsingin kaupunki, kaupunginkanslia
kaupunkitutkimus ja -tilastot

Julkaisutilaukset
p. 09 310 36293

Internet
www.hel.fi/kaupunkitieto